

PATVIRTINTA

Telšių regiono plėtros tarybos

2023 m. balandžio 4 d. sprendimu Nr. K/S-6

Telšių regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų planas

Skirta: Telšių regiono plėtros taryba
Vilnius, 2023

Pagrindinės santrumpos ir sąvokos

2014-2020 planas	Telšių regiono atliekų tvarkymo 2014-2020 metų planas
2014-2020 valstybinis planas	Valstybinis atliekų tvarkymo 2014-2020 metų planas
AAA	Aplinkos apsaugos agentūra
Antrinės žaliavos	Tiesiogiai perdirbti tinkamos atliekos ir perdirbti tinkamos iš atliekų gautos medžiagos (popierius ir kartonas, stiklas, plastikas, metalas, įskaitant pakuočių atliekas), remiantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymu ir Valstybiniu atliekų tvarkymo 2014-2020 metų planu
BSA	Biologiškai skaidžios atliekos
DGASA	Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės
EEJ	Elektros ir elektroninės įrangos atliekos
Konsultantas	Smart Continent LT, UAB
MA	Mechaninis apdorojimas
MBA	Mechaninis biologinis apdorojimas
MKA	Mišrios komunalinės atliekos
NTO	Nekilnojamo turto objektas
SSGG	Stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė
Planas	Telšių regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų planas
Telšių regionas	Komunalinių atliekų tvarkymo regionas, susidarantis iš Mažeikių rajono savivaldybės, Plungės rajono savivaldybės, Rietavo savivaldybės, Telšių rajono savivaldybės
TRATC	Telšių regiono atliekų tvarkymo centras
Valstybinis planas	Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų planas
Vietinė rinkliava	Savivaldybės tarybos sprendimu nustatytas privalomasis mokestis, kurį turi mokėti visi komunalinių atliekų turėtojai, besinaudojantys savivaldybės organizuojama komunalinių atliekų tvarkymo sistema
VERT	Valstybinė energetikos reguliavimo taryba
ŽAKA	Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelės

Turinys

Pagrindinės santrumpos ir sąvokos	2
Lentelių sąrašas.....	5
Paveikslų sąrašas.....	7
Įvadas	8
1. Atliekų prevencijos ir tvarkymo būklės analizė.....	10
1.1. Komunalinių atliekų tvarkymo sistema.....	10
1.1.1. Telšių regiono atliekų tvarkymo sistemos organizavimas ir administravimas.....	10
1.1.2. Atliekų tvarkymo sistemos finansavimas.....	12
1.1.3. Bešeimininkių atliekų tvarkymas ir finansavimas	17
1.1.4. Visuomenės informavimas ir prevencija.....	17
1.2. Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos prieinamumas ir surenkamų atliekų kiekiai.....	18
1.2.1. Gyventojų ir būstų skaičius	18
1.2.2. Mišrių komunalinių atliekų surinkimo priemonės	20
1.2.3. Biologinių atliekų surinkimo priemonės	21
1.2.4. Antrinių žaliavų surinkimo priemonės	22
1.2.5. Didelių gabaritų ir pavojingų atliekų pridavimo galimybės.....	24
1.2.6. Bendri surinktų komunalinių atliekų kiekiai.....	26
1.3. Komunalinių atliekų tvarkymas ir šalinimas.....	27
1.3.1. Komunalinių atliekų tvarkymo pajėgumai	28
1.3.2. Sutvarkytų komunalinių ir kitų atliekų kiekiai ir sudėtis	29
1.4. Atliekų tvarkymo plano 2014-2020 įgyvendinimas.....	30
1.4.1. Valstybinių atliekų tvarkymo užduočių vykdymas	30
1.4.2. Kriterijai ir laukiami rezultatai.....	34
1.5. Komunalinių atliekų prevencijos ir tvarkymo SSGG analizė.....	40
2. Komunalinių atliekų prevencijos ir tvarkymo strategija	41
2.1. Komunalinių atliekų tvarkymo užduotys iki 2027 m.	41
2.2. Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir uždaviniai	42
2.3. Komunalinių atliekų srautų prognozavimas.....	43
2.3.1. Prognozėms naudojamos prielaidos.....	43
2.3.2. Surenkamų ir susidarančių komunalinių atliekų prognozavimas.....	44
2.3.3. Antrinių žaliavų srautų prognozavimas.....	47
2.3.4. Biologiškai skaidžių atliekų srautų prognozavimas	47
2.3.5. Kitų atliekų srautų prognozavimas.....	48
2.3.6. Atliekų tvarkymo ateityje vertinimas.....	49
2.3.7. Infrastruktūros plėtra.....	49

3.	Telšių regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonės.....	51
4.	Plano įgyvendinimo poveikis vietinės rinkliavos ar kitų įmokų dydžiui	55
5.	Plano įgyvendinimo ir stebėsenos rodikliai.....	56

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Savivaldybių tarybų sprendimai dėl savivaldybių atliekų tvarkymo planų patvirtinimo	10
2 lentelė. Savivaldybių tarybų sprendimai dėl savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo	10
3 lentelė. Savivaldybių tarybų sprendimai dėl savivaldybių atliekų tvarkymo rinkliavų ir metodikos	13
4 lentelė. Vietinės rinkliavos dydžiai gyvenamosios paskirties individualiems namams.....	14
5 lentelė. Vietinės rinkliavos dydžiai gyvenamosios paskirties daugiabučiams namams	14
6 lentelė. Vietinės rinkliavos lengvatos Telšių regiono savivaldybėse	14
7 lentelė. TRATC suteiktos paslaugos atskiroms savivaldybėms, 2021 m., Eur	16
8 lentelė. Savivaldybių patirtos sąnaudos ir priskaičiuota rinkliava, 2021 m.	16
9 lentelė. Surinktų šeimininkų atliekų kiekiai Telšių regione, 2018-2021, t	17
10 lentelė. Skirtas finansavimas šeimininkų atliekų tvarkymui, 2018-2021, Eur	17
11 lentelė. Gyventojų skaičius Telšių regiono savivaldybėse, 2014; 2018-2021, vnt.	18
12 lentelė. Būstų skaičius metų pabaigoje, 2014; 2018-2021, vnt.	18
13 lentelė. 1-2 butų namų skaičius metų pabaigoje Telšių regione, 2014; 2018-2021, vnt.	19
14 lentelė. MKA aikštelių kiekis Telšių regione, 2022, vnt.	20
15 lentelė. Surinktas MKA kiekis Telšių regione, 2018-2021, vnt.	21
16 lentelė. Žaliųjų atliekų surinkimas Telšių regione, 2018-2021, t.....	22
17 lentelė. Antrinių žaliavų konteineriai Telšių regione, 2022 m., vnt.	23
18 lentelė. Taromatai ir rankinio surinkimo vietos Telšių regione, 2022 m., vnt.	23
19 lentelė. Antrinių žaliavų surinkimas Telšių regione, 2019-2021 m., t.....	23
20 lentelė. Antrinių žaliavų surinkimas Telšių regiono savivaldybėse (Be TRATC rūšiavimo linijos), 2019-2021 m., t.....	24
21 lentelė. Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės Telšių regione, 2021 m.	24
22 lentelė. DGASA surinktų atliekų kiekis, 2018-2021 m., t.....	25
23 lentelė. Komunalinių atliekų surinkimo būdai ir atliekų rūšys Telšių regione, 2021 m., t	26
24 lentelė. Surinktos komunalinės atliekos Telšių regione, 2019-2021 m., t	26
25 lentelė. Surinktos komunalinės atliekos Telšių regiono savivaldybėse, 2019-2021 m., t.....	26
26 lentelė. Vienam gyventojui tenkantis surinktų atliekų kiekis pagal rūšis Telšių regione, 2019-2021 m., kg / gyv.....	27
27 lentelė. Vienam gyventojui tenkantis surinktų atliekų kiekis Telšių regiono savivaldybėse 2019-2021 m., kg / gyv.....	27
28 lentelė. Susidariusios komunalinės atliekos Telšių regione, 2019-2021 t.....	27
29 lentelė. Savivaldybėse susidariusių komunalinių atliekų kiekiai, 2019-2021 m., t	28
30 lentelė. Bendrai susidariusios atliekos gyventojui Telšių regione, 2019-2021 m., kg/gyv.....	28
31 lentelė. Mišrių komunalinių atliekų sudėties tyrimų rezultatai, 2018-2021 m., proc.....	29
32 lentelė. MBA renginiuose apdoroti MKA kiekiai, 2019-2021 m., t	30
33 lentelė. Sutvarkyti komunalinių atliekų kiekiai, 2019-2021 m., t.....	30

34 lentelė. Priimta MBA komunalinių biologiškai skaidžių atliekų grynasis kiekis, 2016-2020, t.....	31
35 lentelė. Pašalintas BSA kiekis sąvartynuose, 2016-2020, t.....	31
36 lentelė. Telšių regiono atliekų tvarkymo plano vertinimo kriterijai.....	34
37 lentelė. Laukti ir pasiekti 2014-2020 plano įgyvendinimo rezultatai.....	34
38 lentelė. 2014-2020 m. plano priemonių įgyvendinimas.....	36
39 lentelė. Telšių regiono atliekų tvarkymo sistemos SSGG.....	40
40 lentelė. Savivaldybėms aktualios Valstybinio plano užduotys.....	41
41 lentelė. Prognozuojamas gyventojų skaičius Telšių regione 2021-2027 m., vnt.....	43
42 lentelė. Prognozuojamas 1-2 butų namų kiekis Telšių regiono savivaldybėse 2021-2027 m., vnt.....	44
43 lentelė. Prognozuojamas BVP Lietuvoje 2021-2027 m., mln. Eur.....	44
44 lentelė. Prognozuojamas susidarantis atliekų kiekis vienam gyventojui Telšių regiono savivaldybėse 2021-2027 m., kg.....	44
45 lentelė. Prognozuojamas visas susidaręs atliekų kiekis Telšių regiono savivaldybėse 2021-2027 m., t.....	45
46 lentelė. Susidariusios komunalinės atliekos Telšių regione, 2021-2027 m., t.....	45
47 lentelė. Prognozuojamas namų ūkyje sutvarkomų atliekų kiekis 2021-2027 m., t.....	45
48 lentelė. Prognozuojamas kompostuojamų atliekų namų ūkyje kiekis 2021-2027 m., t.....	45
49 lentelė. Prognozuojamas kitaip panaudotų atliekų namų ūkiuose kiekis 2021-2027 m., t.....	46
50 lentelė. Prognozuojamas visas surinktas atliekų kiekis 2021-2027 m., t.....	46
51 lentelė. Prognozuojamas visas surinktas atliekų kiekis pagal rūšis 2021-2027 m., t.....	46
52 lentelė. Prognozuojama prevencijos veikslių įtaka MKA srautui 2023-2027 m., t.....	47
53 lentelė. Prognozuojamas antrinių žaliavų kiekis 2021-2027 m., t.....	47
54 lentelė. Prognozuojamas žaliųjų atliekų kiekis 2021-2027 m., t.....	48
55 lentelė. Prognozuojamas maisto atliekų kiekis 2023-2027 m., t.....	48
56 lentelė. Prognozuojamas DGSA atliekų kiekis 2021-2027 m., t.....	48
57 lentelė. Prognozuojamas tekstilės atliekų kiekis 2023-2027 m., t.....	49
58 lentelė. Prognozuojamas sutvarkytas KA kiekis 2021-2027 m.....	49
59 lentelė. Prognozuojami KA sutvarkymo rodikliai 2023-2027 m.....	49
60 lentelė. Telšių regiono atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo 2021-2027 m. priemonės.....	51
61 lentelė. Telšių regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 - 2027 metų plano įgyvendinimo siektinos reikšmės.....	56

Paveikslų sąrašas

1 paveikslas. Komunalinių atliekų tvarkymo organizavimo schema.....	11
2 paveikslas. Būstų Telšių regione suvestinė, 2018-2021, vnt.....	20
3 paveikslas. Surinktas MKA kiekis Telšių regione, 2018-2021, vnt.....	21
4 paveikslas. Esamos (mėlyna žyma) ir planuojamos (oranžinė žyma) DGASA Telšių regione	25

Įvadas

Planą UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centras“ (Toliau - TRATC) užsakymu rengia Smart Continent LT, UAB (toliau – konsultantas) pagal 2022 m. liepos 25 d. sutartį Nr. TRATC-220725-01 „Telšių regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 m. Plano rengimo ir Telšių regiono savivaldybių (Plungės rajono, Telšių rajono, Mažeikių rajono ir Rietavo savivaldybės) atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 m. Planų rengimo paslaugų teikimo“ (toliau – Sutartis).

Sutartimi konsultantas įsipareigoja teikti Telšių regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 m. plano ir Telšių regiono savivaldybių (Plungės rajono, Telšių rajono, Mažeikių rajono ir Rietavo) atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 m. planų (Savivaldybių planai, Regioninis planas) rengimo paslaugas.

Telšių regiono atliekų tvarkymo plano 2021-2027 m. tikslas – suderinti Telšių komunalinių atliekų tvarkymo regiono (toliau – Telšių regionas) savivaldybių veiksmus, organizuojant komunalinių atliekų tvarkymo sistemas ir vykdyti savivaldybėms bendrą atliekų naudojimo/ šalinimo sistemą. Telšių regioną apima Mažeikių r., Plungės r., Rietavo, Telšių r. savivaldybių teritorijas, kaip nustatyta 2014-2020 Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano (Žin., 2002, Nr. 40-1499; 2007, Nr. 122-5003) 8 priede.

Telšių regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 planas (toliau – Planas) atnaujina Telšių regiono plėtros tarybos 2015 m. vasario 20 d. sprendimu Nr. 51/10S-1 patvirtintą Telšių regiono atliekų tvarkymo 2014-2020 m. planą (toliau – 2014-2020 m. planas) numatant naujas priemones, užtikrinančias Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo nustatytų užduočių įgyvendinimą ir efektyvią paslaugų plėtrą Telšių regione.

Planas reglamentuotas pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo (1998 m. birželio 16 d. Nr. VIII-787) reikalavimus ir 2010 m. gruodžio 16 d. Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-1004 patvirtintus Reikalavimus regioniniams ir savivaldybių atliekų tvarkymo planams .

Remiantis technine užduotimi ir Reikalavimais regioniniams ir savivaldybių atliekų tvarkymo planams, planą sudaro:

- Esamos atliekų tvarkymo būklės Regioniniame plane - Telšių regiono apžvalga;
- Esama atliekų prevencijos būklės apžvalga ir taikomos atliekų prevencijos priemonės (kurios sumažina atliekų kiekį, susidariusių atliekų neigiamą poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai, kenksmingų medžiagų kiekį produktuose ir medžiagose);
- Atliekų tvarkymo tikslai, uždaviniai ir užduotys, atitinkančios Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 – 2027 m. Plano tikslus ir užduotis; priemonės, skatinančios atliekų prevenciją ir atliekų paruošimo naudoti pakartotinai veiklą, perdirbimą, kitokį naudojimą ir saugų atliekų šalinimą;
- Komunalinių atliekų srautų susidarymo ir tvarkymo ateityje vertinimas ;
- Pagrįsta ir apibrėžta numatomos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra, atskirų jos komponentų plėtros ir tobulinimo priemonės, įskaitant organizacinius pertvarkymus (planuojami atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtros sprendiniai, technologijos ir metodai, tarpregioninio bendradarbiavimo galimybių įvertinimas, bendradarbiavimo su ūkio subjektais dėl gamybos ir kitos ūkinės veiklos metu susidarančių atliekų tvarkymo regioninėse ar savivaldybių organizuojamose atliekų tvarkymo sistemose galimybių įvertinimas, kainodaros už atliekų tvarkymą diegiant ir plėtojant atliekų tvarkymo sistemą principų taikymo įvertinimas ir parinkimas), naujų atliekų naudojimo ir šalinimo įrenginių poreikis, pajėgumai ir išdėstymas;
- Planų įgyvendinimo poveikio rinkliavų už atliekų tvarkymą dydžiui vertinimas;
- Finansavimo, investicijų poreikio, ekonominių ir kitų priemonių naudingumo ir tinkamumo sprendžiant atliekų tvarkymo problemas ir kuriant pajėgumus joms tvarkyti įvertinimas;

- Įvertinimas, kaip Planų įgyvendinimo priemonės padės pasiekti nustatytus atliekų tvarkymo tikslus, uždavinius;
- Nustatyti Planų įgyvendinimo vertinimo kriterijai;
- Numatyta kita aktuoliuose teisės aktuose nurodyta informacija.

Už Telšių regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo plano 2021-2027 m. įgyvendinimo koordinavimą yra atsakinga Telšių regiono plėtros taryba. Šį planą taip pat įgyvendina TRATC ir Telšių regioną sudarančios savivaldybės. Sprendimus dėl Telšių regiono atliekų tvarkymo plano 2021-2027 m. įgyvendinimo įvertinimo ir plano pakeitimų priima Telšių regiono plėtros taryba, atsižvelgdama į TRATC ir regiono savivaldybių siūlymus bei konsultuodamasi su socialiniais, ekonominiais partneriais.

Plano rengėjai ir dalyvavusios institucijos: Mažeikių rajono savivaldybė, Plungės rajono savivaldybė, Rietavo savivaldybė, Telšių rajono savivaldybė, TRATC, konsultantas.

1. Atliekų prevencijos ir tvarkymo būklės analizė

1.1. Komunalinių atliekų tvarkymo sistema

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo nuostatomis, savivaldybės organizuoja komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinas jų teritorijose susidarantioms komunalinėms atliekoms tvarkyti, užtikrina tų sistemų funkcionavimą, organizuoja šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymą ir administruoja komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą. Savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistema apima komunalinių atliekų surinkimo, išvežimo, rūšiavimo, naudojimo ir šalinimo paslaugas visiems savivaldybės teritorijoje esantiems komunalinių atliekų turėtojams (fiziniams ir juridiniams asmenims). Komunalinių atliekų tvarkymo sistemų organizavimą jos gali pavesti (kaip privalomą užduotį) savivaldybės ar savivaldybių įsteigtai įmonei.

1.1.1. Telšių regiono atliekų tvarkymo sistemos organizavimas ir administravimas

Telšių regiono plėtros tarybos 2015 m. vasario 20 d. sprendimu Nr. 51/ 10S-1 buvo patvirtintas Telšių regiono atliekų tvarkymo planas 2014-2020 m., kuriame numatyta Telšių regiono atliekų tvarkymo strategija suderinanti Telšių regiono savivaldybių veiksmus, organizuojant komunalinių atliekų tvarkymo sistemas.

Savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemoms organizuoti savo teritorijose, Telšių regiono savivaldybės patvirtino savivaldybių atliekų tvarkymo planus 2014–2020 metų periodui. Šie planai skirti regiono teritorijose detalizuoti priemones ir tvarkymo sistemas, remiantis viso regiono ir valstybės atliekų tvarkymo planų tikslais. Informacija apie Telšių regiono savivaldybių tarybų sprendimus dėl savivaldybių atliekų tvarkymo planų tvirtinimo pateikta 1 lentelėje.

1 lentelė. Savivaldybių tarybų sprendimai dėl savivaldybių atliekų tvarkymo planų patvirtinimo

Savivaldybės	Savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo planus tvirtinantys sprendimai
Mažeikių r.	Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2015 m. kovo 27 d. sprendimas Nr. T1-64 „Dėl Mažeikių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014–2020 metų plano patvirtinimo“
Plungės r.	Plungės rajono savivaldybės tarybos 2015 m. kovo 26 d. sprendimas Nr. T1-66 „Dėl Plungės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014-2020 metų plano patvirtinimo“
Rietavo	Rietavo savivaldybės tarybos 2015 m. Balandžio 30 d. sprendimas Nr. T1-13 „Dėl Rietavo savivaldybės 2014-2020 metų atliekų tvarkymo plano patvirtinimo“
Telšių r.	Telšių rajono savivaldybės tarybos 2015 m. kovo 26 d. sprendimas Nr. T1-70 „Dėl Telšių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014–2020 metų plano patvirtinimo“

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimas kiekvienoje savivaldybėje detalai reglamentuojamas savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse. Informacija apie Telšių regiono savivaldybių tarybų sprendimus dėl savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklių tvirtinimo pateikta 2 lentelėje.

2 lentelė. Savivaldybių tarybų sprendimai dėl savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo

Savivaldybės	Savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo taisyklės tvirtinantys sprendimai	Paskutinis aktualus pakeitimas
Mažeikių r.	Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2007 m. gruodžio 28 d. sprendimas Nr. T1-391 „Dėl Mažeikių rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“	2019 m. birželio 21 d. Nr. T1-191
Plungės r.	Plungės rajono savivaldybės tarybos 2017 m. kovo 30 d. sprendimas Nr. T1-69 „Dėl Plungės rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“	2017 m. rugsėjo 21 d. Nr. T1-211

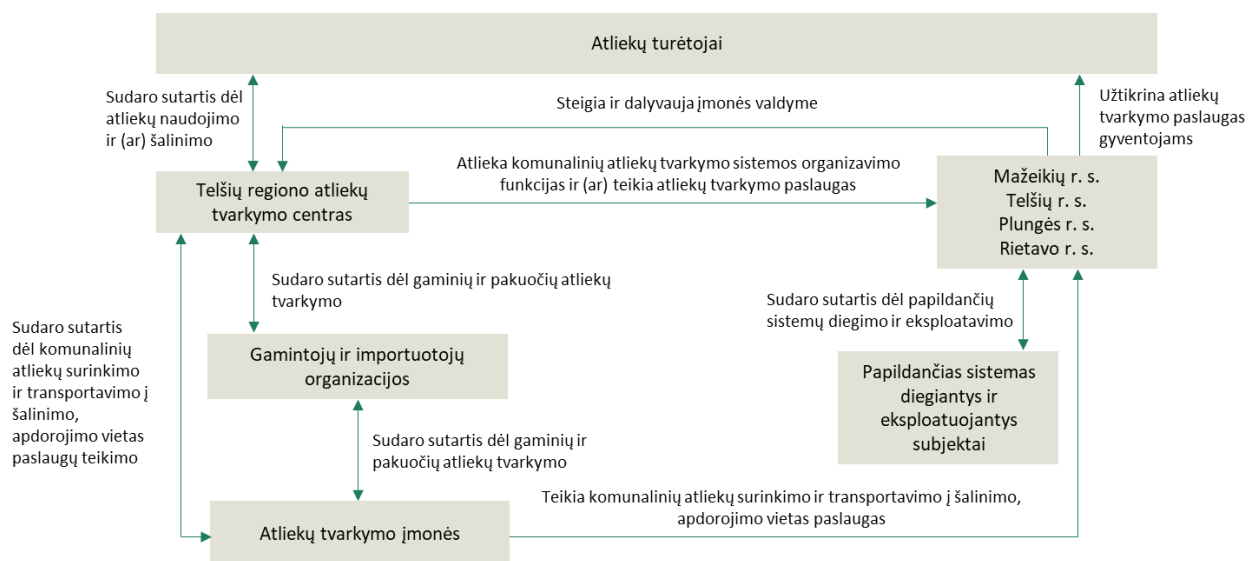
Savivaldybės	Savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo taisyklės tvirtinantys sprendimai	Paskutinis aktualus pakeitimas
Rietavo	Rietavo savivaldybės tarybos 2017 m. Gegužės 18 d. sprendimas Nr. T1-101 „Dėl Rietavo savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“	-
Telšių r.	Telšių rajono savivaldybės tarybos 2017 m. Balandžio 27 d. sprendimas Nr. T1-105 dėl „Telšių rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“	-

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Komunalinių atliekų turėtojams Telšių regione, pagal savivaldybių taisykles, teikiamos šios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos:

- Biologiškai skaidžių atliekų (toliau – BSA) tvarkymas;
- Pakuočių atliekų, įskaitant antrines žaliavas, tvarkymas;
- Pavojingų atliekų tvarkymas;
- Elektros ir elektroninės įrangos (toliau - EEI) atliekų tvarkymas;
- Didelių gabaritų atliekų tvarkymas;
- Statybinių ir griovimo atliekų tvarkymas;
- Mišrių komunalinių (likusių po rūšiavimo) atliekų (toliau – MKA) tvarkymas.

Atliekų turėtojai teisės aktų nustatyta tvarka privalo atliekas perduoti atliekų tvarkytojams arba gali tvarkyti atliekas patys. Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizacinė schema pateikta 1 paveiksle.

1 paveikslas. Komunalinių atliekų tvarkymo organizavimo schema

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Kaip apibrėžta Atliekų tvarkymo įstatyme, TRATC atlieka regioninio atliekų tvarkymo centro funkcijas Telšių regione. Bendrovės akcijos padalintos Partneriams (savivaldybėms) pagal gyventojų skaičių administruojamose teritorijose:

- Mažeikių rajono savivaldybei – 37 proc. akcijų;
- Telšių rajono savivaldybei – 32 proc. akcijų;

- Plungės rajono savivaldybei – 25 proc. akcijų;
- Rietavo savivaldybei – 6 proc. akcijų.

TRATC apibrėžtos veiklos kryptys – vieningos regioninės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos kūrimas ir administravimas, nepavojingų atliekų sąvartyno eksploatavimas, didelių gabaritų atliekų ir žaliųjų atliekų aikštelių eksploatavimas, eksploatuojamo sąvartyno, uždarytų sąvartynų monitoringų vykdymas, susidarančių nuotekų tvarkymas, komunalinių atliekų surinkimo iš juridinių ir fizinių asmenų organizavimas, vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą administravimas, namų ūkiuose susidarančių biologiškai skaidžių atliekų surinkimo organizavimas ir kompostavimas, pagalba Akcininkams sprendžiant atliekų tvarkymo klausimus, visuomenės ekologinis švietimas ir informavimas.

Savivaldybėse komunalinių atliekų surinkimo ir transportavimo paslaugas teikia:

- Mažeikių r. – UAB „Ecoservice projektai“;
- Plungės r. - UAB „Ecoservice projektai“;
- Rietavo s. – UAB „Ecoservice projektai“ ir UAB „Valda“;
- Telšių r. – UAB „Telšių keliai“.

Remiantis savivaldybių nustatytais atliekų tvarkymo taisyklėmis, savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo planu, Aplinkos ministerijos patvirtintais minimaliais komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimais ir savivaldybių / TRATC sudarytomis bendradarbiavimo sutarčių sąlygomis, apmokestinamųjų gaminių ir pakuočių tvarkymo sistemą organizuoja gamintojai ir importuotojai arba jų licencijuotos organizacijos. Apmokestinamųjų gaminių ir pakuočių tvarkymą finansuoja organizacijos pagal joms tenkančią rinkos dalį, tvarkymo sąnaudas neįtraukiant į gyventojų mokamą įmoką už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą. Pagal Lietuvos Respublikos aplinko ministro 2022 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. D1-123 patvirtintas „Pakuočių atliekų, susidarančių komunalinių atliekų sraute, rūšiuojamojo surinkimo ir vežimo paslaugos teikimo būtinieji reikalavimai ir pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo ir finansavimo sutarties būtinosios sąlygos“ nuo 2024 m. gamintojai ir importuotojai apmokės 90 proc. atliekų surinkimo iš rūšiavimo konteinerių bei infrastruktūros priežiūros išlaidų, likę 10 proc. bus dengiami iš komunalinių atliekų turėtojų įmokų.

TRATC su gamintojų ir importuotojų organizacijomis, kurioms išduotos pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licencijos, sudaro pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo ir finansavimo sutartis. Pakuočių atliekų tvarkymo užduotims įvykdyti sudarydami sutartis su savivaldybėmis gamintojai ir importuotojai ar licencijuotos organizacijos gali diegti papildančias atliekų surinkimo sistemas, prioritetą teikdami savivaldybių organizuojamoms komunalinių atliekų tvarkymo sistemoms.

Telšių regione papildančių atliekų sistemų įdiegimą derina savivaldybės, pačias sistemas eksploatuoja: , UAB "EMP recycling", UAB "KaravanasLT", UAB "Žalvaris", UAB "Kaunakiemis", UAB "Ecoservice", BatEko Sp.Z.o.o, AS BAO, UAB „Utilsa“.

1.1.2. Atliekų tvarkymo sistemos finansavimas

Remiantis atliekų tvarkymo įstatymo 32 straipsniu, komunalinių atliekų sistema Telšių regione remiasi principu „teršėjas moka“. Tai reiškia, kad atliekų tvarkymo sąnaudas, įskaitant sąnaudas patirtas reikiamai atliekų tvarkymo infrastruktūrai įrengti ir jai eksploatuoti, turi apmokėti pirminis atliekų darytojas arba dabartinis ar ankstesnis atliekų turėtojas ir (ar) produktų, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas ir (ar) importuotojas. Siekiant įgyvendinti šį principą, visose Telšių regiono savivaldybėse įvesta vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir jų tvarkymą, kurios dydžius ir lengvatas nustato savivaldybių tarybos.

TRATC, pagal sutartis su kiekviena savivaldybe, yra patikėta administruoti vietinę rinkliavą ir vykdyti jos išieškojimo funkcijas. Rinkliavos administruojamos vadovaujantis savivaldybių tarybų patvirtintais Rinkliavų nuostatais. 2017 m. įvesta vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų tvarkymą dvinarė sistema Telšių r., Plungės r. ir Rietavo

savivaldybėse. Mažeikių r. savivaldybėje dvinarės rinkliavos sistema įvesta nuo 2021 m. Visos vietinės rinkliavos lėšos surenkamos specialiose debetinėse sąskaitose ir pervedamos į savivaldybių biudžetus.

Visos Telšių regiono savivaldybės savo atskirose vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų taisyklėse yra nusimačiusios skirtingus tarifus, remiantis vyriausybės nutarimu Nr. 711 „Dėl Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių patvirtinimo“.

3 lentelė. Savivaldybių tarybų sprendimai dėl savivaldybių atliekų tvarkymo rinkliavų ir metodikos

Savivaldybės	Savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo taisyklės tvirtinantys sprendimai	Paskutinis pakeitimas redaguojantis rinkliavos dydį
Mažeikių r.	Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2020 m. Birželio 30 d. sprendimas Nr. T1-177 „Dėl Mažeikių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatų patvirtinimo“	-
Plungės r.	Plungės rajono savivaldybės tarybos 2021 m. spalio 28 d. sprendimas Nr. T1-272 „Dėl Plungės rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatų patvirtinimo“	2022 m. birželio 23 d. Nr. T1-157
Rietavo	Rietavo savivaldybės tarybos 2017 m. Kovo 30 d. sprendimas Nr. T1-48 „Dėl Rietavo savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos ir Rietavo savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatų patvirtinimo“	2022 m. gruodžio 22 d. Nr. T1-169
Telšių r.	Telšių rajono savivaldybės tarybos 2017 m. Vasario 23 d. Nr. T1-41 sprendimas „Dėl Telšių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos ir Telšių rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą nuostatų patvirtinimo“	2019 m. gruodžio 27 d. Nr. T1-430

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Pastoviosios ir kintamosios vietinės rinkliavos dalių dydžiai nustatomi pagal skirtingas nekilnojamojo turto objektų (toliau – NTO) rūšis, remiantis VĮ „Registru centras“ duomenimis Pastovioji rinkliavos dalis skaičiuojama visiems NTO, išskyrus statinius, kuriuose yra įvykusi ir (ar) nepašalinta statinio avarija arba statinių naudojimą sustabdė statinio naudojimo priežiūrą atliekantis viešojo administravimo subjektas vadovaudamasis Statybos įstatymo nuostatomis (atleidimui būtina pateikti prašymą, kad tokių pastatų savininkai būtų atleisti nuo pastoviosios dalies). Kintamąją rinkliavos dalį moka NTO savininkai arba įgalioti asmenys, kuriems teikiama komunalinių atliekų paėmimo ir tvarkymo paslauga.

RIETAVO IR MAŽEIKIŲ R. savivaldybėse visų tipų NTO taikomi vienodi kintamieji: pastovioji dalis skaičiuojama pagal nekilnojamojo turto paskirtį ir objektų skaičių, kintamoji dalis - pagal nekilnojamojo turto paskirtį / objektų skaičių (kai neįmanoma priskirti konteinerių) arba konteinerių skaičių, turį ir ištuštinimo dažnį.

PLUNGĖS R. savivaldybėje pastovioji rinkliavos dalis taip pat skaičiuojama pagal nekilnojamojo turto paskirtį ir skaičių. Kintamoji dalis skaičiuojama pagal konteinerių skaičių, turį ir ištuštinimo dažnį, o tais atvejais kai neįmanoma priskirti konteinerio - pagal gyventojų skaičių (daugiabučiams) arba pagal nekilnojamojo turto paskirtį / objektų skaičių (kitiems NTO).

TELŠIŲ R. savivaldybėje pastovioji rinkliavos dalis yra labai diversifikuota skirtingiems NTO tipams. Pastovioji dalis daugumai NTO apskaičiuojama pagal nekilnojamojo turto paskirtį ir skaičių, tuo tarpu administracinės, prekybos,

paslaugų, gamybos-pramonės, paskirties pastatams – pagal plotą¹. Išskirti Mokslo ir Gydomo paskirties pastatai, kurių pastovioji dalis skaičiuojama pagal darbuotojų skaičių ir NTO paskirtį. Kintamoji dalis, kaip ir Plungės rajono savivaldybėje, skaičiuojama pagal konteinerių skaičių, tūrį ir ištuštinimo dažnį, o tais atvejais kai neįmanoma priskirti konteinerio - pagal gyventojų skaičių (daugiabučiams) arba pagal nekilnojamojo turto paskirtį / objektų skaičių (kitiems NTO).

Rinkliavos dydžiai taikomi gyvenamosios paskirties NTO (individualiems namams ir butams daugiabučiuose namuose) Telšių regiono savivaldybėse pateikiami lentelėse Nr. 4 ir Nr. 5.

4 lentelė. Vietinės rinkliavos dydžiai gyvenamosios paskirties individualiems namams

Savivaldybės	Metinė pastovioji rinkliavos dalis Eur / NTO	Kintamoji rinkliavos dalis	
		Eur / NTO / metams	Eur / 1 m3 ištuštinimą
Mažeikių r.	26,00	24,00	2 Eur / 0,12 m3 3 Eur / 0,24 m3 12 Eur / 1,10 m3
Plungės r.	24,00	30,00	2 Eur / 0,12 m3 3 Eur / 0,24 m3 14 Eur / 1,10 m3 30 Eur / 3,00 m3 60 Eur / 5,00 m3
Rietavo	37,00	26,00	2 Eur / 0,12 m3 3 Eur / 0,24 m3 12 Eur / 1,10 m3
Telšių r.	30,00	30,00	10,80

Šaltinis: Parengta Konsultanto

5 lentelė. Vietinės rinkliavos dydžiai gyvenamosios paskirties daugiabučiams namams

Savivaldybės	Metinė pastovioji rinkliavos dalis Eur / NTO	Kintamoji rinkliavos dalis		
		Eur/ Gyventojų skaičius	Eur / NTO / metams	Eur/ 1 m3 ištuštinimą
Mažeikių r.	26,00	-	24,00	2 Eur / 0,12 m3 3 Eur / 0,24 m3 12 Eur / 1,10 m3
Plungės r.	30,00	12,00	-	2 Eur / 0,12 m3 3 Eur / 0,24 m3 14 Eur / 1,10 m3 30 Eur / 3,00 m3 60 Eur / 5,00 m3
Rietavo	37,00	-	26,00	2 Eur / 0,12 m3 3 Eur / 0,24 m3 12 Eur / 1,10 m3
Telšių r.	30,00	10,00	-	10,80

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Lyginant Telšių regiono savivaldybių pastoviąsias ir kintamąsias rinkliavos dalis, brangiausiai už NTO (pastovioji dalis) moka Rietavo savivaldybės gyventojai, o pigiausiai – Mažeikių r. savivaldybės gyventojai. Lyginant kintamąją dalį, NTO paskirties / objektų skaičiaus rinkliava daugiabučiuose žemiausia Telšių r. ir Plungės r. savivaldybėse. Tuo tarpu, konteinerių ištuštinimo (kintamoji dalis) rinkliava žemiausia Rietavo savivaldybėje.

Regione visos savivaldybės yra nusimačiusios atskiras lengvatas komunalinių atliekų rinkliavai, tačiau jas taiko skirtingoms socialinėms grupėms ir skirtingais dydžiais. 6 lentelėje pateiktas palyginimas tarp Telšių regiono savivaldybių taikomų lengvatų.

6 lentelė. Vietinės rinkliavos lengvatos Telšių regiono savivaldybėse

¹ NTO tipai apibrėžti 2013 m. vasario 20 d. LR Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-150 "Dėl Nekilnojamojo turto objektų, kurių savininkas arba įgalioti asmenys privalo mokėti nustatytą rinkliavą arba sudaryti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo sutartį, rūšių sąrašo patvirtinimo įsakymo nustatytais NTO rūšimis"

Savivaldybė	Socialinė grupė	Taikoma lengvata
Mažeikių r.	<p>Nedirbantys asmenys, kuriems nustatytas 0-40 procentų darbingumo lygis ir kurie gyvena vieni arba su vienu nedirbančiu senatvės pensijos amžiaus asmeniu, arba su vienu neįgaliu asmeniu, kuriam nustatytas 0-40 procentų darbingumo lygis, arba su nepilnamečiais vaikais, arba su asmenimis, besimokančiais pagal bendrojo ugdymo programą ar (ir) pagal formaliojo profesinio mokymo programą arba studijuojančiais aukštosios mokyklos dieniniame skyriuje (studentais).</p> <p>Gaunantys socialinę pašalpą, jei per kalendorinius metus socialinė pašalpa mokama ne trumpiau kaip 6 mėnesius.</p> <p>Vienas gyvenantis nedirbantis asmuo, sulaukęs pensinio amžiaus.</p> <p>Vienas gyvenantis nedirbantis asmuo, išankstinės pensijos gavėjas arba neįgalus asmuo, kurio mėnesio pajamos (lyginant 3 praėjusių mėnesių iki kreipimosi gautas vidutinės pajamas) neviršija 2 valstybės remiamų pajamų dydžių.</p>	50 proc. sumokėtos vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą.
Plungės r.	<p>Vienas gyvenantis asmuo gaunantis socialinę pašalpą.</p> <p>Vienas gyvenantis asmuo, sulaukęs pensinio amžiaus, išankstinės pensijos gavėjas arba yra neįgalusis, kurio pajamos iki teisės atsiradimo į lengvatą mėnesio yra mažesnės už 3,0 valstybės remiamų pajamų dydį per mėnesį.</p>	Sumokėtos metinės rinkliavos 50 proc. dydžio piniginė kompensacija, kuri išmokama rinkliavos mokėtojui, jau sumokėjusiam metinį rinkliavos mokestį ir neturinčiam įsiskolinimų už būsto šildymą, karšta ar geriamąjį vandenį.
Rietavo	Mokėtojai, kurių vidutinės finansinės piniginės pajamos per mėnesį neviršija 435 Eur.	20 proc. sumokėtos metinės rinkliavos dydžio piniginė kompensacija, kuri išmokama rinkliavos mokėtojui, jau sumokėjusiam metinį rinkliavos mokestį.
Telšių r.	<p>Socialinių pašalpų gavėjai.</p> <p>Gausios šeimos.</p> <p>Vienas gyvenantis ir nedirbantis pensinio amžiaus asmuo arba asmuo, gaunantis išankstinę senatvės pensiją ar šalpos kompensaciją, kurio pajamos per mėnesį neviršija 2,6 valstybės remiamų pajamų dydžių.</p>	<p>70 proc. lengvata pastoviai vietinės rinkliavos daliai.</p> <p>100 proc. lengvata kintamai vietinės rinkliavos daliai už trečią ir kiekvieną kitą vaiką, kai naudojamasi bendro naudojimo atliekų konteneriais.</p> <p>8 Eur lengvata pastoviai vietinės rinkliavos daliai.</p>

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis savivaldybių duomenimis

Rinkliava yra mokama į savivaldybių biudžetus, o savivaldybės su TRATC ir kitais paslaugų teikėjais atsiskaito pagal faktiškai suteiktas paslaugas.

Remiantis TRATC ataskaitomis bendrovės veikla nuostolinga (2020 m. ir 2021 m.), o pagrindinės nuostolių priežastys ir dideli MBA įrenginių eksploatavimo kaštai yra teismo sprendimu padidinti paslaugos įkainiai (nuo 34,25 Eur / t iki 39,99 Eur / t). Tuo pačiu, iš naujo perskaičiuojant atidėjimus, 2 metų laikotarpyje Jėrubaičių sąvartyno uždarymo vertė rinkos kainomis išaugo 39 proc. Plečiantis administravimo mastams, infrastuktūros valdymui, bei teikiamoms paslaugoms regione atitinkamai didėjo ir tuo susijusios sąnaudos.

Iki 2023 m. komunalinių atliekų tvarkymo paslauga buvo viešoji paslauga, kurios kaina nebuvo reguliuojama. 2021 m. gruodžio 23 d. priimti Atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimai (įsigaliojo 2023 m. sausio 1 d.) dėl reguliuojamos komunalinių atliekų tvarkymo kainodaros įvedimo, suteikiant papildomas funkcijas nepriklausomai reguliavimo institucijai – Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai (toliau - VERT).

VERT pagal Komunalinių atliekų tvarkymo regioninės kainos nustatymo metodiką (patvirtinta 2022 m. gruodžio 29 d.) nustatys regionines komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainas ir prižiūrės, kaip jos taikomos. Regioninė kaina bus nustatoma 3 metų laikotarpiui, ją sudarys RATC reguliuojama kaina, pagrįsta būtinosiomis sąnaudomis. Į regioninę kainą nebus įskaičiuojamos komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo, atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų sąnaudos.

Remiantis Pakeitimo įstatymo nuostatomis, pirmąsias regionines kainas regioniniams atliekų tvarkymo centrams planuojama patvirtinti 2023 m. II pusėje.²

7 ir 8 lentelėse pateikiamos detalizuotos Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos sąnaudos ir jų pasiskirstymas pagal savivaldybes.

7 lentelė. TRATC suteiktos paslaugos atskiroms savivaldybėms, 2021 m., Eur

Savivaldybė	KA sutvarkymo sąnaudos	MKA surinkimo sąnaudos	Aikštelėse surenkamų atliekų tvarkymo sąnaudos	Rinkliavos administravimo sąnaudos	Faktinės investiciniam projektui paskolos palūkanos	Įšrašyta sąskaitų sumai be PVM	Įšrašyta sąskaitų sumai su PVM
Mažeikių r.	607 622	-	133 789	83 844	5 363	830 618	1 005 048
Plungės r.	374 378	355 095	143 494	52 646	1 402	927 015	1 121 688
Rietavo	68 971	64 076	32 162	14 283	203	179 695	217 431
Telšių r.	477 161	424 894	147 446	70 676	2 151	1 122 328	1 358 017
Iš viso	1 528 132	844 065	456 891	221 449	9 119	3 059 656	3 702 184

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC duomenimis

Mažeikių rajono savivaldybė vienintelė už atliekų surinkimą atsiskaito tiesiogiai su paslaugų teikėju (2021 m. Mažeikių rajono savivaldybės sąnaudos už surinkimą siekė sudarė 436 566 Eur su PVM). Likusios regiono savivaldybės ir už komunalinių atliekų surinkimą, ir už jų sutvarkymą atsiskaito su TRATC. Didžioji dalis išlaidų teko KA sutvarkymo kaštams (įskaitant mechaninio biologinio apdorojimo (toliau – MBA) įrenginių eksploatavimą) ir surinkimo, perkrovimo ir transportavimo kaštams.

8 lentelė. Savivaldybių patirtos sąnaudos ir priskaičiuota rinkliava, 2021 m.

Savivaldybė	Savivaldybių patirtos sąnaudos, Eur	Priskaičiuota rinkliava, Eur	Skirtumas, Eur
Mažeikių r.	1 441 614	1 558 502	116 888
Plungės r.	1 121 688	1 124 938	3 250
Rietavo	217 431	200 913	-16 518
Telšių r.	1 358 017	1 479 423	121 406
Iš viso	4 138 750	4 363 776	225 026

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC duomenimis

Remiantis TRATC ir savivaldybių pateiktais duomenimis, matoma, jog 2021 m. priskaičiuota rinkliava viršijo patirtas komunalinių atliekų tvarkymo sistemos sąnaudas 225 026 Eur. Priskaičiuota rinkliava atliekų tvarkymo sąnaudų nepadengė tik Rietavo savivaldybėje, tačiau 2022 m. pabaigoje pakeisti rinkliavos dydžiai šią situaciją pakoreguos.

Remiantis atliekų tvarkymo įstatymu, kiti atliekų tvarkymo finansavimo šaltiniai:

- Atliekų prevencijos ir tvarkymo programos lėšos;
- Valstybės biudžetas ir savivaldybių biudžetai;
- Aplinkos apsaugos rėmimo programos lėšos;
- Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšos;
- Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo programos lėšos;

² Interaktyvi prieiga: <https://www.regula.lt/Puslapiai/naujienos/2022-metai/2022-12-29/patvirtinti-atlieku-tvarkymo-istatymo-ivyvendinamieji-teises-aktai.aspx>

- Užsienio šalių, tarptautinių organizacijų ir finansų institucijų bei Lietuvos Respublikos asmenų tiksliniai įnašai.

1.1.3. Bešeimininkių atliekų tvarkymas ir finansavimas

Plungės r., Telšių r. ir Rietavo savivaldybės savo atliekų tvarkymo taisyklėse yra apsibrėžusios, jog savo teritorijoje organizuoja susidariusių bešeimininkių atliekų tvarkymą. Mažeikių r. savivaldybė taisyklėse nėra numačiusi tokių atliekų tvarkymo.

9 ir 10 lentelėse pateikiami surinktų bešeimininkių atliekų kiekiai ir tam skirtas finansavimas.

9 lentelė. Surinktų bešeimininkių atliekų kiekiai Telšių regione, 2018-2021, t

Savivaldybė	2019	2020	2021
Mažeikių r.	99	213	100
Plungės r.	28	37	82
Rietavo	7	10	-
Telšių r.	173	258	249
Iš viso	307	518	431

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis Savivaldybių duomenimis

10 lentelė. Skirtas finansavimas bešeimininkių atliekų tvarkymui, 2018-2021, Eur

Savivaldybė	2019	2020	2021
Mažeikių r.	7 344	19 137	12 068
Plungės r.	6 845	7 985	17 499
Rietavo	786	2 000	1 000
Telšių r.	15 953	31 246	32 786
Iš viso	30 928	60 368	63 353

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis Savivaldybių duomenimis

Remiantis Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – AAA) duomenimis ir savivaldybių pateikta informacija, daugiausiai bešeimininkių atliekų buvo surinkta 2020 m., pasiekiant 518 tonas. Savivaldybės taip pat aktyviai naudojasi Aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos ir Aplinkos apsaugos rėmimo programos skirtais finansavimais tvarkyti bešeimininkes atliekas.

1.1.4. Visuomenės informavimas ir prevencija

TRATC 2018-2021 m. organizavo įvairią švietėjišką veiklą, skatinant įvairias amžiaus grupes rūšiuoti ir tinkamai tvarkyti atliekas, informuojant apie atliekų tvarkymo sistemą ir pakartotinio panaudojimo galimybes. Sukurtos edukacinės programos, egzaminai, konkursai mokyklinio amžiaus vaikams (konkursai „Atliekų surinkimas ir perdirbimas“, „Kurkime mūsų miestą švaresnį“, egzaminas „Atliekų kultūra“, žemės dienos renginiai ir tiesioginės pakaitos mokyklose, konferencijos, paskaitų/pamokų ciklai, kt.). Ypatingas dėmesys skirtas rūšiavimo švietimui.

Vietoje atliekų išmetimo į aplinką ar kaupimo privačioje erdvėje, buvo siūlomos lengvatos ir apribojimų netaikymas atliekų pristatymui. 2021 m. neribojamas atvežamų padangų kiekis, leidžiant vienu metu atsikratyti namų ūkiams sukauptas padangas. Pradėta rinkti žaliąsias atliekas Telšių ir Plungės rajonų savivaldybėse, planuojamas žaliųjų atliekų surinkimas iš Mažeikių miesto gyventojų. 2019 m. buvo taikomas sumažintas vietinės rinkliavos mokestis už komunalinių atliekų tvarkymą, pristačius pilnos komplektacijos elektronikos atliekas į aikštes.

TRATC bendravo per socialinius tinklus, skelbdami aktualią informaciją apie atliekų surinkimą, infrastruktūros ir naujovių atliekų tvarkyme plėtrą. TRATC puslapyje taip pat aktyviai skelbiama visa aktuali informacija dėl atliekų surinkimo tvarkaraščių, konteinerių lokacijos, patarimai kaip tvarkyti atliekas ir t.t..

Siekiant sumažinti vartotojiškumą ir skatinti pakartotinį buities dalykų panaudojimą, nuo 2022 m. TRATC siūlo naują paslaugą Telšių regiono gyventojams - „DAIKTŲ PLATFORMA“. Ši platforma leidžia regione gyventojams neatlygintinai atiduoti įvairius daiktus: baldus, techniką, buitines apyvokos daiktus, rūbus ir kitus. Suvedus informaciją apie atiduodamą daiktą, yra apkeičiami duomenys tarp atiduodančio ir priėmėjo.

1.2. Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos prieinamumas ir surenkamų atliekų kiekiai

Šiame skyriuje pateikiama informacija apie komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos prieinamumą pagal: aprūpinimą mišrių komunalinių atliekų surinkimo priemonėmis, aprūpinimą biologinių atliekų surinkimo ir sutvarkymo vietoje priemonėmis, aprūpinimą popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalo, įskaitant pakuočių atliekas, tekstilės atliekų rūšiavimo jų susidarymo vietose priemonėmis, galimybes atiduoti buityje susidarancias įvairias atliekas. Taip pat atitinkamomis priemonėmis surinktų komunalinių atliekų kiekiai.

1.2.1. Gyventojų ir būstų skaičius

Gyventojų ir būstų skaičiaus pokytis matomas 11, 12 ir 13 lentelėse. Remiantis 2021 m. duomenimis, Telšių regione gyventojų skaičius siekė 133 376 - beveik 11 proc. mažiau nei 2014 m., arba 3 proc. mažiau lyginant su 2018 m. Šie duomenys yra parengti atsižvelgiant į statistikos departamento duomenis ir skaičiuojant gyventojų pokytį atgal pagal 2021 m. surašymą.

11 lentelė. Gyventojų skaičius Telšių regiono savivaldybėse, 2014; 2018-2021, vnt.

Savivaldybė	2014	2018	2019	2020	2021 (surašymas)
Mažeikių r.	57 450	53 539	52 828	52 387	52 120
Plungės r.	37 528	34 737	34 314	34 021	33 665
Rietavo	8 458	7 745	7 616	7 463	7 381
Telšių r.	46 061	42 133	41 339	40 757	40 210
Iš viso	149 497	138 154	136 097	134 628	133 376

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis Statistikos departamento duomenimis

Nors gyventojų ir mažėjo, būstų skaičius regione didėjo. 2021 m., remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, regione iš viso buvo 66 208 būstų – 1 158 vnt. daugiau nei 2018 m. (724 vnt. kaimiškose vietovėse ir 434 vnt. miestuose). Būstų skaičiumi sparčiausiai augo Mažeikių r. ir Telšių r. savivaldybės. Regione 62 proc. būstų yra miestuose, 38 proc. – kaimiškose vietovėse, vienintelėje Rietavo savivaldybėje dominuoja būstai kaimiškose vietovėse (56 proc.).

12 lentelė. Būstų skaičius metų pabaigoje, 2014; 2018-2021, vnt.

Savivaldybė	Vietovė	2014	2018	2019	2020	2021
Mažeikių r.	Miestas	18 368	18 923	19 016	19 063	19 094
	Kaimas	7 104	7 424	7 599	7 663	7 708
	Iš viso	25 472	26 347	26 615	26 726	26 802
Plungės r.	Miestas	8 205	8 423	8 477	8 493	8 509
	Kaimas	6 503	6 863	7 025	7 076	7 124

Savivaldybė	Vietovė	2014	2018	2019	2020	2021
	Iš viso	14 708	15 286	15 502	15 569	15 633
Rietavo	Miestas	1 402	1 465	1 491	1 496	1 497
	Kaimas	1 868	1 910	1 922	1 925	1 932
	Iš viso	3 270	3 375	3 413	3 421	3 429
Telšių r.	Miestas	11 289	11 742	11 838	11 864	11 887
	Kaimas	8 120	8 300	8 417	8 438	8 457
	Iš viso	19 409	20 042	20 255	20 302	20 344
Iš viso	Miestas	39 264	40 553	40 822	40 916	40 987
	Kaimas	23 595	24 497	24 963	25 102	25 221
	Iš viso	62 859	65 050	65 785	66 018	66 208

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis Statistikos departamento duomenimis

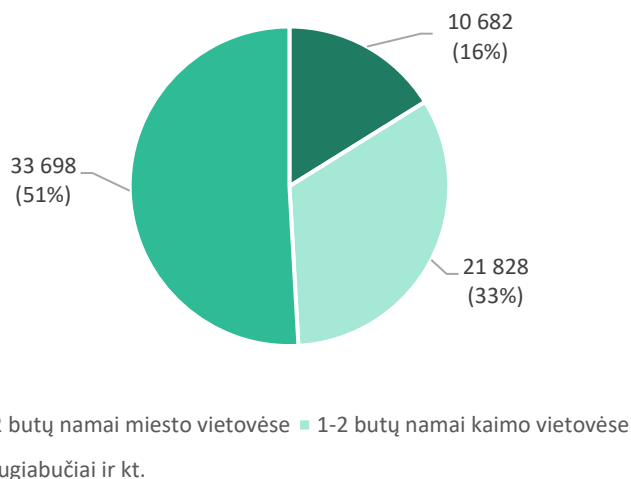
Vidutinio namų ūkio 2021 m. Telšių regione dydis buvo 2 gyventojai. (Mažeikių rajono, Plungės rajono, Rietavo ir Telšių rajono savivaldybėse atitinkamai po 1.9, 2.2, 2.2 ir 2.0). Vidutinis namų ūkio dydis kiekvienais metais regione mažėja.

Regione beveik pusę namų ūkių sudaro 1-2 butų namai, 2021 m. jų kiekis siekė 32 510 vnt., arba 49 proc. visų būstų regione. Didžioji jų dalis 21 828 vnt. yra kaimiškose vietovėse ir tik 10 682 vnt. miestuose. 2 paveiksle pateikta Telšių regiono būstų struktūra.

13 lentelė. 1-2 butų namų skaičius metų pabaigoje Telšių regione, 2014; 2018-2021, vnt.

Savivaldybė	Vietovė	2014	2018	2019	2020	2021
Mažeikių r.	Miestas	3 529	4 056	4 140	4 186	4 217
	Kaimas	6 552	6 879	7 050	7 114	7 159
	Iš viso	10 081	10 935	11 190	11 300	11 376
Plungės r.	Miestas	1 877	2 030	2 076	2 092	2 107
	Kaimas	5 572	5 922	6 091	6 142	6 190
	Iš viso	7 449	7 952	8 167	8 234	8 297
Rietavo	Miestas	603	643	656	661	662
	Kaimas	1 472	1 509	1 521	1 524	1 531
	Iš viso	2 075	2 152	2 177	2 185	2 193
Telšių r.	Miestas	3 158	3 548	3 647	3 673	3 696
	Kaimas	6 616	6 803	6 908	6 929	6 948
	Iš viso	9 774	10 351	10 555	10 602	10 644
Iš viso	Miestas	9 167	10 277	10 519	10 612	10 682
	Kaimas	20 212	21 113	21 570	21 709	21 828
	Iš viso	29 379	31 390	32 089	32 321	32 510

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis Statistikos departamento duomenimis

2 paveikslas. Būstų Telšių regione suvestinė, 2018-2021, vnt.

Šaltinis: Parengta Konsultanto

1.2.2. Mišrių komunalinių atliekų surinkimo priemonės

2022 m. Telšių regione įrengtų MKA surinkimo aikštelių (kolektyvinių konteinerių) ir išdalintų individualių konteinerių kiekiai pateikiami lentelėje Nr. 14. Remiantis TRATC, yra patiriami sunkumai plėtojant konteinerių tinklą, dėl teisinio ir teritorinių apribojimų. Laikantis numatyto teisinio reglamentavimo įrengti MKA aikštes 100-150 m atstumu nuo gyvenamųjų vietų, ne visados yra galimybės surasti tam tinkamą vietą ar ją suderinti su gyventojais.

14 lentelė. MKA aikštelių kiekis Telšių regione, 2022, vnt.

Konteinerių dydis	Mažeikių r. sav.		Plungės r. sav.		Rietavo sav.		Telšių r. sav.	
	Butai, individualus namai	Juridiniai asmenys	Butai, individualus namai	Juridiniai asmenys	Butai, individualus namai	Juridiniai asmenys	Butai, individualus namai	Juridiniai asmenys
120 l	10 398	136	8 558	289	2 466	58	7 609	287
120 l (maišai)	-	-	371	1	61			
240 l	2 481	274	197	212		43	2 243	297
770 l	-	78					27	51
1 100 l	436	464	56	267	6	85	297	403
3 000 l	-	-		18	7		16	
5 000 l	74	-		25	5		26	
Bendrai	13 389	952	9 243	812	2 589	186	10 218	1 038

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

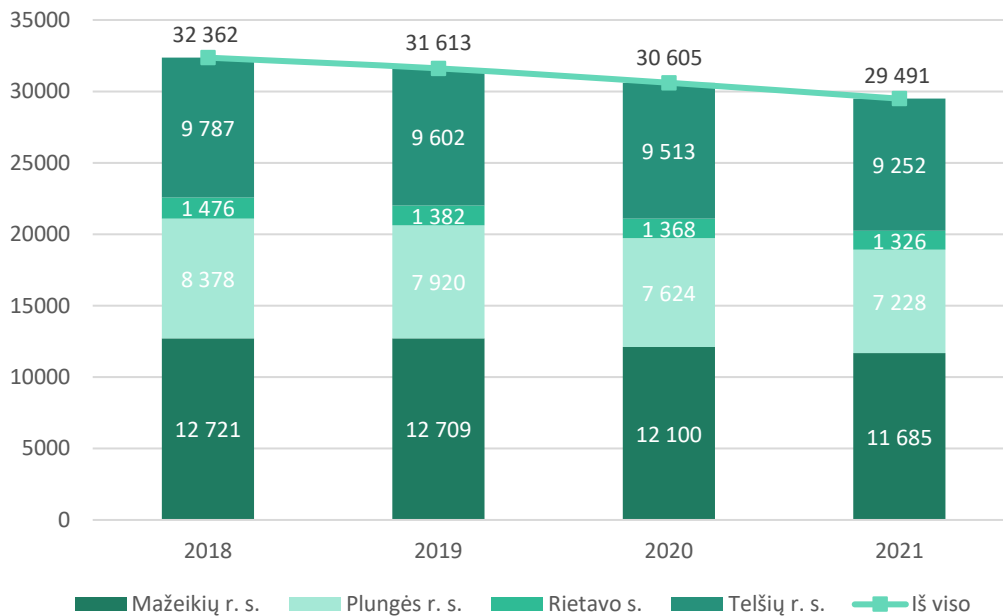
2021 m. Telšių regiono savivaldybėse surinkta 29 491 tona mišrių komunalinių atliekų. Tai yra 2 862 tonų (9 proc.) mažiau nei 2018 m. Detalūs MKA duomenys pateikti 15 lentelėje.

15 lentelė. Surinktas MKA kiekis Telšių regione, 2018-2021, vnt.

Savivaldybė	2018	2019	2020	2021
Mažeikių r.	12 721	12 709	12 100	11 685
Plungės r.	8 378	7 920	7 624	7 228
Rietavo	1 467	1 382	1 368	1 326
Telšių r.	9 787	9 602	9 513	9 252
Iš viso	32 353	31 613	30 605	29 491

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

MKA mažėjimą (3 paveikslas) regione lėmė tiek infrastruktūros plėtra, tiek naujų galimybių atsiradimas rūšiuoti tam tikras atliekas. Remiantis TRATC, gyventojai aktyviau naudojami galimybėmis pristatyti specifines atliekas į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles (toliau – DGASA) ir žaliųjų atliekų kompostavimo aikšteles (toliau – ŽAKA), vietoje išmetimo į MKA aikšteles. Techniniai sprendimai, tokie kaip mažesnės išmetimo angos ir dangčių konstrukcijos, leido apsaugoti nuo išorės poveikio svoriui (kritulių).

3 paveikslas. Surinktas MKA kiekis Telšių regione, 2018-2021, vnt.

Šaltinis: Parengta Konsultanto

1.2.3. Biologinių atliekų surinkimo priemonės

Telšių regione eksploatuojamos keturios ŽAKA, kuriose vykdomas žaliųjų atliekų surinkimas ir perdirbimas:

- Plungės r. sav. (Jėrubaičių k.; pajėgumai: 5000 t/m);
- Rietavo sav. (Kalakutiškių k.; 288 t/m);
- Telšių r. sav. (Gaudikaičių k.; 522 t/m);
- Mažeikių r. sav. (Dargių k.; 922 t/m).

Remiantis TRATC metinėmis ataskaitomis, 2019-2021 m. žaliųjų atliekų surinkimas sumažėjo nuo 3 866 tonų iki 3 770 tonų. Nuo 2019 m. Plungės ir Telšių rajonų savivaldybėse teikiama žaliųjų atliekų surinkimo paslauga,

planuojama šią paslaugą teikti ir Mažeikių miesto gyventojams. Surenkami žaliųjų atliekų kiekiai Telšių regione matomi 16 lentelėje.³

16 lentelė. Žaliųjų atliekų surinkimas Telšių regione, 2018-2021, t

Savivaldybė	2019	2020	2021
Mažeikių r.	699	1 045	1 088
Plungės r.	1 275	1 775	1 330
Rietavo	229	38	32
Telšių r.	1 662	1 354	1 320
Iš viso	3 866	4 212	3 770

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

Lentelėje yra pateiktas susidaręs ir surinktas kiekis iš kiekvienos savivaldybės Telšių regione, kuris skiriasi nuo sutvarkytų kiekių atskirų savivaldybių ŽAKA. Dėl ribotų pajėgumų tvarkyti žaliąsias atliekas savo savivaldybių ŽAKA, dalis žaliųjų atliekų iš Mažeikių rajono, Rietavo ir Telšių rajono savivaldybių yra pervežamos sutvarkymui į Plungės r. sav. (Jėrubaičių k.) ŽAKA. Žaliosios atliekos surinkimo metu nėra sveriamos, be to natūraliai pūva laikymo ŽAKA metu. Kadangi kiekiai dalinai apskaitomi ne surinkimo, o sutvarkymo metu, todėl surinkimo duomenys nėra tikslūs, juos reikėtų vertinti preliminariai, skaičiuojant kelių metų vidurkį (surinktas kelių metų žaliųjų atliekų kiekis kaip sutvarkytas gali būti visas fiksuojamas trečiais metais). Šiuo metu Telšių regione nėra įdiegtas atskiras maisto / virtuvės atliekų rūšiuojamasis surinkimas. Didžioji dalis maisto / virtuvės atliekų yra surenkamos kartu su kitomis mišriomis komunalinėmis atliekomis ir yra tvarkomos MBA įrenginiuose.

Siekiant įgyvendinti Atliekų direktyvos reikalavimus „valstybės narės užtikrina, kad ne vėliau kaip 2023 m. gruodžio 31 d. <...> biologinės atliekos būtų arba atskiriamos ir perdirbamos jų susidarymo vietoje, arba surenkamos atskirai ir nemaišomos su kitų tipų atliekomis“, regionas imasi priemonių, kurios pagerintų komunalinių atliekų tvarkymą. Viena iš tokių priemonių yra nuo 2020 m. įgyvendinamas ESIF projektas „Rūšiuojamuoju būdu surinktų maisto ir virtuvės atliekų apdorojimo infrastruktūros sukūrimas Telšių regione“, kuriuo siekiama pagerinti maisto ar virtuvės atliekų apdorojimo pajėgumus.

Atskiras maisto atliekų surinkimas regione planuojamas nuo 2024 m.

1.2.4. Antrinių žaliavų surinkimo priemonės

Vadovaujantis LR aplinkos ministro 2012 m. spalio 23 d įsakymu Nr. D1-85 „Dėl minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų patvirtinimo“ gyventojams turi būti sudarytos visos reikalavimus atitinkančios sąlygos rūšiuoti antrines žaliavas, įskaitant pakuotes, jų susidarymo vietoje. Rūšavimas užtikrinamas kolektyviniais ir individualiais konteineriais.

Telšių regiono gyventojai aprūpinti konteineriais antrinių žaliavų rinkimui. Proporcingai pagal gyventojų skaičių savivaldybėms bendrai išdalinta 28 540 individualus stiklo ir kitų pakuočių konteineriai. Miestų teritorijose kur dominuoja daugiabučiai namai įrengti kolektyviniai varpo / kvadrato formos antrinių žaliavų konteineriai, kuriuos papildo ir pusiau požeminiai konteineriai. Detali informacija apie antrinių žaliavų konteinerius pateikta 17 lentelėje.

17 lentelė. Antrinių žaliavų konteineriai Telšių regione, 2022 m., vnt.

Savivaldybė	Individualūs konteineriai		Kolektyvinis varpo/kvadrato formos			Kolektyvinis pusiau požeminis			
	Stiklo	Kitos pakuočių atliekos	Stiklo	Popieriaus	Plastiko	Stiklo	Popieriaus	Plastiko	Kitos pakuočių atliekos
Mažeikių r.	8 510	8 510	129	132	119	22	22	22	0
Plungės r.	8 350	8 350	5	5	5	60	0	0	64
Rietavo	2 550	2 550	13	10	10	10	10	10	0
Telšių r.	9 130	9 130	178	176	164	0	0	0	0
Viso:	28 540	28 540	325	323	298	92	32	32	64

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

Regione esanti ir atliekų surinkimo sistemą papildanti vienkartinės taros pakuotės sistema (depozito sistema) sėkmingai skatina atliekų turėtojus grąžinti stiklo, plastiko ir metalo tarą. Išvystytos papildančios sistemos kaip taromatai ir prekybos vietose esančios rankinio surinkimo vietos: regione iš viso yra 51 taromatas ir 109 rankinio surinkimo vietos. Taromatai koncentruojami didžiausiuose rajonų miestuose, o kaimuose ar mažesniuose miesteliuose alternatyviai pagalbą siūlo rankinio surinkimo vietos. Pavyzdžiui, pačiame Mažeikių mieste yra 15 taromatų ir 7 rankinio surinkimo vietos; Mažeikių rajone yra tik 4 taromatai, bet rankiniu būdu pakuotes surenka 32 vietos. Pilna informacija pateikta 18 lentelėje.

18 lentelė. Taromatai ir rankinio surinkimo vietos Telšių regione, 2022 m., vnt.

Savivaldybė	Taromatai	Rankinio surinkimo vietos	Viso surinkimo vietų
Telšių r.	14	38	52
Plungės r.	15	24	39
Mažeikių r.	19	39	58
Rietavo	3	8	11
Iš viso	51	109	160

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis VŠĮ „Užstato sistemos administratorius“ duomenimis⁴

Surenkami antrinių žaliavų kiekiai 2020 m. sumažėjo 21 proc., tačiau 2021 m. vėl padidėjo 8 proc. Pagrindinė to priežastis – išplėsta rūšiavimo konteinerių infrastruktūra ir išaugęs gyventojų sąmoningumas. Didėjo antrinių žaliavų surinkimas taromatuose ir DGASA, tačiau 2020-2021 m. ženkliai sumažėjo rūšiavimo linijoje išskiriamų antrinių žaliavų kiekiai. Bendri regione surenkamų antrinių žaliavų kiekiai ir būdai pateikiami 19 ir 20 lentelėse.

19 lentelė. Antrinių žaliavų surinkimas Telšių regione, 2019-2021 m., t

Surinkimo būdas	2019	2020	2021
Taromatai	951	954	1 064
Rūšiavimo konteineriai	4 285	3 856	3 848
DGASA	107	71	204
Viso surinkta	5 343	4 881	5 115
TRATC rūšiavimo linija	1 560	201	359
Bendrai	6 903	5 082	5 473

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

⁴ Interaktyvi prieiga internetu: <https://grazintiverta.lt/kur-grazinti/14>

20 lentelė. Antrinių žaliavų surinkimas Telšių regiono savivaldybėse (Be TRATC rūšiavimo linijos), 2019-2021 m., t

Savivaldybė	2019	2020	2021
Mažeikių r.	1 873	1 633	1 713
Plungės r.	1 361	952	1 334
Rietavo	371	236	359
Telšių r.	1 738	2 060	1 709
Viso:	5 343	4 881	5 115

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

TEKSTILĖ

Tekstilės atliekos nuo 2015 m. priimamos DGASA, o pirmi 18 tekstilės surinkimo konteineriai Telšių regione įrengti 2021 m. Mažeikių mieste⁵. 2022 metais 30 tekstilės surinkimo konteinerių įrengta ir Telšių r. sav. (13 Telšių mieste ir 17 kitose gyvenvietėse Telšių rajone)⁶, taip pat pirmi 13 tekstilės atliekų surinkimo konteineriai įrengti ir Rietavo sav.⁷

2022 m. Telšių regione per lapkričio mėnesį surinkta 43 t tekstilės atliekų.

1.2.5. Didelių gabaritų ir pavojingų atliekų pridavimo galimybės

Telšių regione eksploatuojamos šešios DGASA, kuriose iš gyventojų priimamos įvairios atliekos: statybinės, elektronikos, plastiko, popieriaus, stiklo, padangų ir buityje susidaranti pavojingos atliekos. Šios atliekos iš gyventojų yra priimamos nemokamai. Aikštelės ir jų pajėgimai pateikiami 21 lentelėje. Gyventojai atliekas gali atiduoti ir apvažiavimo būdu vežėjui. Didelių gabaritų atliekos iš Telšių regiono gyventojų yra surenkamos du kartus per metus, pagal iš anksto paskelbtą atliekų surinkimo grafiką.

21 lentelė. Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės Telšių regione, 2021 m.

Aikštelė	Tvarkymo pajėgumai, t / metus	Didžiausias vienu metu laikomas pavojingųjų atliekų kiekis, t
Mažeikių DGASA	272	34
Plungės DGASA	2 757	10
Rietavo DGASA	569	10
Telšių DGASA	779	10
Tryškių DGASA	563	7
Varnių DGASA	563	7

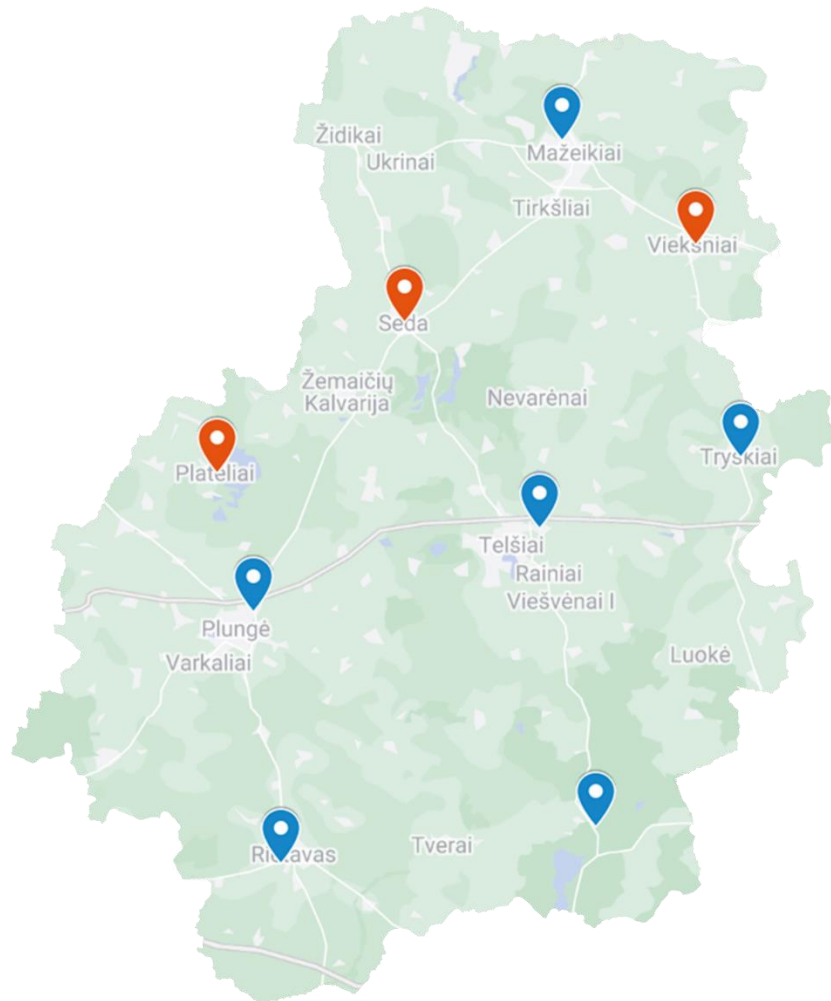
Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

4 paveiksle matomos šiuo metu eksploatuojamos DGASA ir preliminariai planuojamos naujos DGASA regionui.

⁵ Interaktyvi prieiga internetu: <https://www.mazeikiai.lt/savivaldybe/naujienos/r%C5%ABbams-ir-avalynei-nauji-konteineriai/>

⁶ Interaktyvi prieiga internetu: <https://tratc.lt/tekstiles-konteineriu-adresai-telsiu-r/>

⁷ Interaktyvi prieiga internetu: <https://www.rietavas.lt/go.php/lit/Tekstiles-konteineriai>

4 paveikslas. Esamos (mėlyna žyma) ir planuojamos (oranžinė žyma) DGASA Telšių regione

Šaltinis: Parengta Konsultanto

2018 – 2021 m. regione buvo įvairiai plečiamos galimybės gyventojams atiduoti didelių gabaritų atliekas, įskaitant padangas, EEJ atliekas, statybines ir pavojingas atliekas. Nuo 2018 m. mažinamas rinkliavos metinės vietinės rinkliavos mokestis už komunalinių atliekų tvarkymą, pritačius pilnos komplektacijos elektronikos atliekas į aikšteles, o 2021 m. aikštelėse buvo neribojamas atvežamų padangų kiekis. Surenkami didelių gabaritų ir kitų atliekų kiekiai pavaizduoti 22 lentelėje.

22 lentelė. DGASA surinktų atliekų kiekis, 2018-2021 m., t

Atliekos	2018	2019	2020	2021
Didžiosios atliekos	784	785	886	743
EEJ atliekos	107	122	162	177
Padangų atliekos	384	353	227	465
Mišrios statybinės atliekos	900	1 317	1 117	949
Pavojingos atliekos	4	5	6	13
Antrinės žaliavos	81	107	71	204
Iš viso	2 260	2 689	2 469	2 551

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

1.2.6. Bendri surinktų komunalinių atliekų kiekiai

2021 m. Telšių regione bendrai surinkta 39 295 t komunalinių atliekų, 2 434 t mažiau nei 2019 m.⁸ Didžiąją surinktų atliekų dalį (75 proc.) sudaro MKA, surinktos iš įvairių konteinerių. 2021 m. 5 116 t surinktų atliekų sudarė išrūšiuotos antrinės žaliavos arba beveik 13 proc. visų surinktų atliekų. Antrinių žaliavų surinkimo kiekiai yra kintantys – nors 2021 m. buvo matomas antrinių žaliavų surinkimo augimas, šis dar nepasiekė 2019 m. lygio. Detali 2019-2021 m. atliekų surinkimo statistika Telšių regione matoma 23 ir 24 lentelėse.

23 lentelė. Komunalinių atliekų surinkimo būdai ir atliekų rūšys Telšių regione, 2021 m., t

Atliekų surinkimo būdai	MKA	Antrinės atliekos	Didelių gabaritų atliekos	EEJ atliekos	Žaliosios atliekos
MKA konteineriai	29 132				
Iš MKA atskirtos antrinės žaliavos	359				
Rūšiavimo konteineriai		3 848			
Taromatai		1 064			
DGASA surinktos atliekos		204	743	177	
ŽAKA ir žaliųjų atliekų konteineriai					3 770
Iš viso	29 491	5 116	743	177	3 770

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

Verta pabrėžti, jog iš MKA atskirtas antrinių žaliavų kiekis 2021 m. (359 t), yra kur kas žemesnis lyginant su 2019 m., kai šis kiekis siekė 1 560 t ir buvo vienas iš aukščiausių atskyrimo lygių tarp Lietuvos regionų. Mažėjimo pagrindinė priežastis yra buvusio MBA įrenginių operatoriaus įsipareigojimų nevykdymas. Didžioji dalis atskirtų antrinių žaliavų iš MKA yra metalo ir metalinės pakuotės.

24 lentelė. Surinktos komunalinės atliekos Telšių regione, 2019-2021 m., t

Atliekų rūšys	2019	2020	2021
MKA	31 613	30 605	29 491
Antrinės žaliavos	5 343	4 881	5 114
Didelių gabaritų atliekos	785	886	743
EEJ atliekos	122	162	177
Žaliosios atliekos	3 866	4 212	3 770
Iš viso	41 729	40 746	39 295

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

Vertinant savivaldybes atskirai, matoma ta pati tendencija – surenkamas vis mažesnis kiekis komunalinių atliekų. Mažeikių r., Plungės r., Rietavo, Telšių r. atitinkamai surinkta po 5 proc., 7 proc., 13 ir 5 proc. mažiau negu 2019 m. (žr. lentelę Nr. 25).

25 lentelė. Surinktos komunalinės atliekos Telšių regiono savivaldybėse, 2019-2021 m., t

Savivaldybė	2019	2020	2021
Mažeikių r. sav.	15 718	15 381	14 972
Plungės r. sav.	10 683	10 402	9 952
Rietavo sav.	2 053	1 730	1 796
Telšių r. sav.	13 276	13 233	12 576

⁸ Analizuojame periode keitėsi atliekų apskaitos būdai. Iki 2019 m. būdavo įtraukiami visos DGSA atliekos į bendrą MKA kiekį

Savivaldybė	2019	2020	2021
Iš viso	41 729	40 746	39 295

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

Vertinant surenkamų komunalinių atliekų kiekius tenkančius vienam gyventojui matoma tendencija, jog regione sėkmingai mažinamas MKA kiekis, bei toliau palaikomas panašus antrinių žaliavų rūšiavimo lygis. Telšių regione 2019-2021 m. vienam gyventojui tenkantis bendras surenkamų komunalinių atliekų kiekis sumažėjo 12 kg, MKA kiekis sumažėjo 11 kg.

26 lentelė. Vienam gyventojui tenkantis surinktų atliekų kiekis pagal rūšis Telšių regione, 2019-2021 m., kg / gyv.

Atliekų rūšys	2019	2020	2021
MKA	232	227	221
Antrinės žaliavos	39	36	38
Didelių gabaritų atliekos	6	7	6
EEJ atliekos	1	1	1
Žaliosios atliekos	28	31	28
Visos surinktos atliekos	307	303	295

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

Remiantis Valstybiniu planu, 2020 m. vienam Lietuvos gyventojui vidutiniškai per metus teko 263 kg MKA, tuo tarpu vienam Telšių regiono gyventojui 227 kg.

27 lentelė. Vienam gyventojui tenkantis surinktų atliekų kiekis Telšių regiono savivaldybėse 2019-2021 m., kg / gyv.

Savivaldybė	2019	2020	2021
Mažeikių r. sav.	298	294	287
Plungės r. sav.	311	306	296
Rietavo sav.	269	232	243
Telšių r. sav.	321	325	313
Bendrai Telšių regione	307	303	295

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

Vertinant vienam gyventojui tenkančias atliekas pagal atskiras savivaldybes, visose matoma mažėjimo tendencija. Mažeikių r. ir Plungės r. savivaldybėse surenkamų atliekų kiekiai mažėjo po daugiau nei 10 kg, Rietavo sav. net 26 kg. Telšių r. savivaldybėje surenkamų atliekų kiekis kito mažiausiai - 8 kg.

1.3. Komunalinių atliekų tvarkymas ir šalinimas

2021 m. regione susidarė 46 244 t komunalinių atliekų, 2 482 t mažiau nei 2019 m. Bendras susidariusių atliekų kiekis yra apskaičiuojamas prie surinkto atliekų kiekio (detaliai aprašyta skyriuje 1.2.6.) pridėdant sukompostuotas ir kitaip panaudotas atliekas namų ūkiuose, kurios apskaičiuojamos pagal TRATC metodiką (remiamasi prielaida, kad per metus viena kompostavimo dėžė namų ūkyje sukompostuoja apie 190 kg biologinių atliekų per metus). Detali informacija apie komunalinių atliekų susidarymą Telšių regione pateikta 28, 29 ir 30 lentelėse.

28 lentelė. Susidariusios komunalinės atliekos Telšių regione, 2019-2021 t.

	2019	2020	2021
Surinktos komunalinės atliekos	41 729	40 746	39 295
Sukompostuota ir kitaip panaudota namų ūkiuose	6 997	7 151	6 949
Iš viso susidarę komunalinės atliekos	48 726	47 897	46 244

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

29 lentelė. Savivaldybėse susidariusių komunalinių atliekų kiekiai, 2019–2021 m., t.

Savivaldybė	2019	2020	2021
Mažeikių r.	18 158	17 881	17 404
Plungės r.	12 463	12 224	11 725
Rietavo	2 528	2 214	2 265
Telšių r.	15 577	15 579	14 851
Telšių regionas	48 726	47 897	46 244

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

30 lentelė. Bendrai susidariusios atliekos gyventojui Telšių regione, 2019–2021 m., kg/gyv.

Savivaldybė	2019	2020	2021
Mažeikių r.	344	341	334
Plungės r.	363	359	348
Rietavo	332	297	307
Telšių r.	377	382	369
Telšių regionas	358	356	347

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

Dėl mažesnės urbanizacijos ir atliekų tvarkymo įpročių skirtumo, regione gyventojui susidariusių bendras atliekų skaičius 2020 m. siekė 356 kg, net 127 kg mažiau už Lietuvos vidurkį (remiantis valstybiniu planu 483 kg gyventojui per metus 2020 m.). ES vidutiniškas komunalinių atliekų kiekis vienam gyventojui siekė 505 kg.

1.3.1. Komunalinių atliekų tvarkymo pajėgumai

Įgyvendinus ES finansuojamą projektą „Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“, šalia esamo Telšių regiono nepavojingų atliekų sąvartyno, Jėrubaičių k., Plungės r. sav., pastatytas regioninis MBA įrenginys, kurio pajėgumai užtikrina Telšių komunalinių atliekų tvarkymo regione susidarančių atliekų tvarkymą. Į šį įrenginį nukreipiamos Telšių regiono teritorijoje surinktos MKA ir skatinamas BSA kompostavimas.

Telšių regiono komunalinių atliekų MBA įrenginio metinis pajėgumas siekia 50 000 tonų. Pagal šiuo metu surenkamus MKA kiekius, MBA įrenginys išnaudoja maždaug pusę savo techninių galimybių.

Šiuo metu MBA įrenginiuose per metus apdorojamas maisto atliekų kiekis siekia 10 702 tonų⁹.

Pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų tvarkymo metiniai pajėgumai Telšių regione siekė 1 940 tonų¹⁰. Baterijų ir akumuliatorių tvarkymo pajėgumai regione siekė 1 500 t/m¹¹, pavojingų atliekų rūšiavimo pajėgumai – 4 845 t/m., perdirbimo – 3 995 t/m¹².

ES finansuojamu projektu „Rūšiuojamuoju būdu surinktų maisto ir virtuvės atliekų apdorojimo infrastruktūros sukūrimas Telšių regione“ planuojama plėsti maisto atliekų saugojimo ir tvarkymo paslaugas. Planuojami rūšiuojamuoju būdu iš Telšių regiono gyventojų surenkamų maisto ir virtuvės atliekų apdorojimo pajėgumai – 3 070 tonų per metus.

ŽAKA ir DGASA kompostavimo ir tvarkymo pajėgumai atitinkamai pateikti 1.2.3. ir 1.2.5. skyriuose.

⁹ Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas; 3 priedas

¹⁰ Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas; 6 priedas

¹¹ Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas; 7 priedas

¹² Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas; 12 priedas

1.3.2. Sutvarkytų komunalinių ir kitų atliekų kiekiai ir sudėtis

Vertinant AAA pateiktą informaciją apie MKA sudėtį, matomi įvairūs svyravimai. Regione tarp tiriamo MKA kiekio išaugo popieriaus / kartono ir stiklo (įskaitant pakuotes) kiekiai, bet mažėjo PET pakuočių ir metalo atliekų (įskaitant pakuotes) kiekiai.

31 lentelė. Mišrių komunalinių atliekų sudėties tyrimų rezultatai, 2018-2021 m., proc.¹³

Atskirtos komunalinių atliekų rūšys	2018	2019	2020	2021
Popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos	8.11	13.13	10.42	14.44
Žaliosios atliekos	5.88	4.49	2.13	3.58
Medienos, įskaitant pakuotes, atliekos	0.62	0.63	0.70	0.84
Biologiškai skaidžios maisto ir virtuvės atliekos	7.39	22.91	8.78	6.05
Tekstilės atliekos	9.16	8.78	10.09	6.71
Kitos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	19.38	15.34	30.96	34.84
Plastikų, įskaitant pakuotes, atliekos	6.96	7.14	10.39	6.31
PET pakuočių atliekos	0.30	0.47	0.07	0.24
Kombinuotų pakuočių atliekos	4.77	6.96	3.28	2.81
Metalų, įskaitant pakuotes, atliekos	2.00	1.73	1.40	1.12
Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	1.53	1.13	1.93	2.44
Inertinės atliekos (keramika, betonai, akmenys ir panašiai)	22.25	6.29	6.95	7.69
Kitos atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios, į MBA, MA įrenginį priimtos nepavojingosios atliekos	0.90	0.79	2.55	3.59
Atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios, į MBA, MA įrenginį priimtos elektros ir elektroninės įrangos atliekos	0.36	0.57	0.39	0.41
Atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios, į MBA, MA įrenginį priimtos baterijų ir akumuliatorių atliekos	0.00	0.00	0.00	0.00
Kitos atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios, į MBA, MA įrenginį priimtos pavojingosios atliekos	0.26	0.11	0.72	0.57
Kitos komunalinės atliekos (pavyzdžiui, higienos atliekos, avalynė, guma)	10.14	9.53	9.24	8.35

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis AAA pateiktais duomenimis

Remiantis valstybiniu planu, 2020 m. tekstilės atliekos Lietuvoje sudarė beveik 8 proc. visų MKA, Telšių regione kiekis buvo didesnis ir siekė 10 proc. 2021 m. tekstilės dalis MKA sudėtyje jau sumažėjo iki 7 proc. ir buvo mažiausia analizuojame periode. Atidarius naujus tekstilės kontenerius kitose Telšių regiono savivaldybėse 2022 m. galima tikėtis tolimesnio tekstilės sumažėjimo MKA. Vertinant savivaldybes atskirai, verta pabrėžti, jog remiantis AAA publikuojama apibendrinta informacija apie MKA sudėties tyrimus būtent Rietavo ir Plungės r. savivaldybės turi didžiausias tekstilės dalis MKA Telšių regione 2021 m. - atitinkamai 6.4 proc. ir 7.4 proc.

Nuo 2015 metų pabaigos visos Telšių regiono MKA yra apdorojamos MBA įrenginiuose.

¹³ Nėra duomenų apie Mažeikių r. sav. MKA sudėtį žiemos sezono metu 2021m.. Trūko informacijos ir kilo abejonių dėl pristatytų atliekų į MBA teritoriją surinkimo kilmės, todėl tyrimų komisijos daugumos sprendimu mėginys iš Mažeikių rajono savivaldybės nebuvo tiriamas.

32 lentelė. MBA renginiuose apdoroti MKA kiekiai, 2019-2021 m., t

Priemonės pavadinimas	2019	2020	2021
Įrenginyje apdorotų MKA kiekis	31 613	30 606	29 491
Atskirtų antrinių žaliavų kiekis	1 560	201	359
Atskirtas BSA kiekis	13 796	14 521	12 345
Kiekis perduotas energijai gauti (deginti)	11 962	15 419	16 235
Pašalinta sąvartyne	4 297	1 041	13

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis TRATC pateiktais duomenimis

Remiantis TRATC pateikta informacija, sukauptos BSA Telšių regione yra ne šalinamos, o perdirbamos į stabilatą ir panaudojamos sąvartyno eksploatacijai, atliekų perdengimui, šlaitų formavimui (remiantis valstybiniu planu, 2018 m. Telšių regione pagaminta 13 454 tonų stabilato).

Lentelėje Nr. 33 yra pateikti konsoliduoti AAA duomenys, rodantys komunalinių atliekų sutvarkymą Telšių regione.

33 lentelė. Sutvarkyti komunalinių atliekų kiekiai, 2019-2021 m., t

Sutvarkymo būdas	2019	2020	2021
Perdirbta/panaudota pakartotinai komunalinių atliekų, t	32 328	23 299	20 247
Perdirbta/panaudota pakartotinai komunalinių atliekų, proc.	63	57	52
Sudeginta komunalinių atliekų, t	11 962	15 419	16 109
Sudeginta komunalinių atliekų, proc.	23	38	42
Pašalinta komunalinių atliekų, t	6 982	2 024	2 320
Pašalinta komunalinių atliekų, proc.	14	5	6
Bendrai sutvarkyta komunalinių atliekų, t ¹⁴	51 272	40 742	38 676

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis AAA pateiktais duomenimis

1.4. Atliekų tvarkymo plano 2014-2020 įgyvendinimas

Remiantis 2015-02-20 Telšių regiono plėtros tarybos sprendimu Nr.51/10S-1 dėl Telšių regiono atliekų tvarkymo 2014 – 2020 metų plano, toliau yra analizuojami 2014-2020 periodo plane nustatyti tikslų ir uždavinių pasiekimo lygis.

Plane regionui yra nustatyti skirtingi įpareigojimai: Valstybiniu strateginiu atliekų tvarkymo planu (Žin., 2002, Nr. 40-1499; 2007, Nr. 122-5003) paremti 2014-2020 m. kiekybinės komunalinių atliekų tvarkymo uždavymai ir Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo tikslai, uždaviniai, priemonės. Toliau analizuojami kiekybiniai uždaviniai ir jų pasiekimas, bei tikslų/uždavinių įgyvendinimas.

1.4.1. Valstybinių atliekų tvarkymo uždavimų vykdymas

VALSTYBINIO ATLIEKŲ TVARKYMO PLANO KIEKYBINĖS UŽDUOTIS SUSIJUSIOS SU PERDIRBAMU AR KITAIP PANAUDOJAMU KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ KIEKIU

Remiantis 2014-2020 planu, Telšių regionas yra apsibrėžęs kiek ir kada perdirbti ar kitaip panaudoti komunalinių atliekų:

¹⁴ AAA bendras sutvarkytas atliekų kiekis skiriasi nuo TRATC bendro surinkto atliekų skaičiaus 2021 m.; TRATC bendrai surinktame skaičiuje įskaičiuotas taromatuose surinktas antrinių žaliavų skaičius.

- Iki 2016 m. Telšių regione perdirbti ar kitaip panaudoti ne mažiau kaip 22 807 tonos
- Iki 2020 m. užtikrinti, kad perdirbamų ar kitaip panaudojamų komunalinių atliekų kiekis Telšių regione nebūtų mažesnis kaip 31 364 tonos

Remiantis apibendrinta informacija apie komunalinių atliekų tvarkymo sistemas Lietuvos savivaldybėse 2014-2020 metais, matoma, jog šios reikšmės yra pasiektos, išskyrus 2020.

Tarp 2014 ir 2020 metų, Telšių regionui atliekų perdirbimą ir panaudojimą padidinti beveik keturis kartus, nuo 6 329 tonų per metus iki 23 299 tonų, pastaraisiais metais tokių atliekų sudarant 57 proc. Nuo 2016 m. nebuvo metų, kai šis rodiklis būtų žemiau 50 proc. Priežastis lėmusi tokį šuolį yra nuo 2015 m. pradėti eksploatuoti mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiai.

Tačiau, vieninteliais 2020 m. nepavyko pasiekti užsibrėžto tikslo iki 2020 m. užtikrinti, kad perdirbamų ar kitaip panaudojamų komunalinių atliekų kiekis Telšių regione nebūtų mažesnis kaip 31.364 tonos. Tai lėmė bendrai mažėjantis atliekų skaičius, tačiau, pačio perdirbimo/kito panaudojimo pajėgumai irgi mažėjo dėl išaugusio atliekų deginimo kiekio.

VALSTYBINIO ATLIEKŲ TVARKYMO PLANO KIEKYBINĖS UŽDUOTIS SUSIJUSIOS SU SĄVARTYNUOSE ŠALINAMOMIS KOMUNALINĖMIS BIOLOGIŠKAI SKAIDŽIOMIS ATLIEKOMIS (BSA)

Telšių regione biologiškai skaidžių atliekų atskyrimo iš bendrojo komunalinių atliekų srauto infrastruktūra pradėta vystyti nuo 2012 m. Tada gyventojams išdalinti kompostavimo konteineriai, nuo 2014 m. Telšių r. sav. pradėtos atskirai rinkti žaliosios atliekos. Telšių regionui yra nusibrėžti tokie tikslai kas dviem metams, neviršyti sąvartynuose šalinamų BSA:

- Nuo 2014 iki 2015 m. ne daugiau kaip 19 116 tonų per metus
- Nuo 2016 iki 2017 m. ne daugiau kaip 17 203 tonos per metus
- Nuo 2018 iki 2019 m. ne daugiau kaip 15 292 tonos per metus
- Nuo 2020 m. ne daugiau kaip 13 380 tonų per metus

34 lentelėje matome, jog priimtas BSA grynasis kiekis periode išaugo iki 19 310 tonų. Tuo tarpu, remiantis AAA konsoliduotais duomenimis (žiūrėti 35 lentelę), pašalinamas kiekis nebuvo arti užsibrėžtų neviršyti tikslų.

34 lentelė. Priimta MBA komunalinių biologiškai skaidžių atliekų grynasis kiekis, 2016-2020, t

	2016	2017	2018	2019	2020
Į MBA įrenginius Telšių regione priimtų komunalinių BSA kiekis	17 024	18 221	16 481	20 566	19 310

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis AAA duomenimis

35 lentelė. Pašalintas BSA kiekis sąvartynuose, 2016-2020, t

Uždaviniai	2016	2017	2018	2019	2020
Pašalintas grynųjų komunalinių BSA kiekis	15	0	-	-	-
Pašalintas po apdorojimo likusių BSA bendras kiekis	-	3 191	-	4 298	1 041
Bendrai	15	3 191	-	4 298	1 041

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis AAA duomenimis

Remiantis TRATC informacija, BSA regione yra ne šalinamos, o naudojamos sąvartyno eksploatacijai, atliekų perdengimui, šlaitų formavimui.

VALSTYBINIO ATLIEKŲ TVARKYMO PLANO KIEKYBINĖS UŽDUOTIS SUSIJUSIOS SU ŽALIŲŲ ATLIEKŲ SURINKIMU, MECHANINIO BIOLOGINIO APDOROJIMO ĮRENGINIAIS, ATSKIRO MAISTO / VIRTUVĖS ATLIEKŲ SURINKIMO SISTEMA

Telšių regionas, reaguodamas į VATP punktus 239.1, 239.2. ir 239.3., 2014-2020 m. išsikėlė tokius kiekybinius uždavinius:

- Žaliųjų atliekų atskyrimo iš bendro komunalinių atliekų srauto infrastruktūros užtikrinimas regiono atliekų turėtojams;
- Iki 2016 m. pastatyti mechaninio biologinio apdorojimo įrenginius;
- Atsižvelgiant į parengtos studijos (nagrinėjančios maisto / virtuvės atliekų surinkimo ir apdorojimo galimybes) rezultatus iki 2019 m. įdiegti atskirą maisto/ virtuvės atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir įrengti pakankamus pajėgumus atskirai surinktoms maisto / virtuvės atliekoms apdoroti.

Nuo 2015 m. pabaigos eksploatuojant MBA įrenginius Telšių regione yra įgyvendintas uždavinys. Su MBA įrenginiais sumažinamas atliekų pateikimas į sąvartyną, sumažinamas sąvartyno daromas neigimas poveikis aplinkai ir žmonių sveikatai, o BSA atliekos sutvarkomos.

Periode taip pat matoma tendencija, nuosekliai tobulinti žaliųjų atliekų valdymą ir infrastruktūrą. Remiantis TRATC metinėmis ataskaitomis, 2016-2020 žaliųjų atliekų surinkimas daugiau nei padvigubėjo nuo 1 926 t iki 4 212 t atitinkamai. Kone kiekvienais metais buvo plėtojama surinkimo sistema arba infrastruktūra: 2020 m. Telšiuose ir Plungėje vis daugiau namų ūkių pageidavo gauti žaliųjų atliekų surinkimo paslaugas, kai ši paslauga pradėta teikti nuo 2019 m.; 2018 m. Telšių savivaldybėje išdalinti pirmieji individualūs konteineriai žaliosioms atliekoms rinktis.

Atskiras maisto ir virtuvės atliekų surinkimas nebuvo įgyvendintas iki 2019 m. Remiantis TRATC pateikta informacija, pagrindinės priežastis buvo užsitęsusių, bei nepavykusios pirkimų ir projektavimo procedūros.

Planuojamas atskiras maisto atliekų surinkimas regione nuo 2023 m. Planuojami rūšiuojamuoju būdu iš Telšių regiono gyventojų surenkamų maisto ir virtuvės atliekų (MVA) apdorojimo pajėgumai - 3 070 t/m.

KIEKYBINĖS UŽDUOTIS SUSIJUSIOS SU POPIERIAUS IR KARTONO, METALŲ, PLASTIKŲ IR STIKLO ATLIEKOMIS

- Iki 2020 m. paruošti pakartotiniam panaudojimui ir perdirbti ne mažiau kaip 8 603 tonas antrinių žaliavų įskaitant pakuotes ir pakuočių atliekas (popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų)

Užduotis nėra įgyvendinta. Remiantis TRATC duomenimis, 2020 m. paruoštas naudoti pakartotinai komunalinių atliekų kiekis siekė 5 879 t.

KIEKYBINĖS UŽDUOTIS SUSIJUSIOS AIKŠTELIŲ IŠDĖSTYMO SCHEMOMIS, ANTRINIŲ ŽALIAVŲ SURINKIMO KONTEINERIŲ AIKŠTELĖMIS

TRATC ir regiono savivaldybės yra išsikėlusios tokius tikslus konteinerių valdymui:

- Per 2015 m. atnaujinti ir papildyti antrinių žaliavų konteinerių išdėstymo schemas.
- Įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo aikštelę prie sodų ir garažų bendrijose.

2016 parengta Telšių rajono savivaldybės konteinerių aikštelių išdėstymo schema. Aikštelės išdėstytos ne didesniu kaip 100–150 m. atstumu nuo daugiabučių namų.

KIEKYBINĖS UŽDUOTIS SUSIJUSIOS SU DIDELIŲ GABARITŲ ATLIEKŲ SURINKIMO AIKŠTELĖMIS

- Esant poreikiui įvertinti papildomos didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės poreikį ir jam esant pastatyti didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę Mažeikių r. sav.

Įvertinus poreikį, šiuo metu yra planuojama statyti didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę Mažeikių r., 2022 m. jau vykdomi projektavimo darbai.

KIEKYBINĖS UŽDUOTIS SUSIJUSIOS SU DIDELIŲ GABARITŲ ATLIEKŲ SURINKIMU, PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ SURINKIMU

- Užtikrinti didelių gabaritų bei pavojingų atliekų surinkimą apvažiuojant ne mažiau kaip 2 kartus per metus.
- Užtikrinti pavojingųjų atliekų surinkimą didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse.

Pavojingas buityje susidarančias atliekas gyventojai gali pristatyti patys į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles. Regione taip pat pasirūpinta pavojingų atliekų surinkimu apvažiavimo būdų, du kartus per metus, grafikus paskelbiant viešose informavimo šaltiniuose.

KIEKYBINĖS UŽDUOTIS SUSIJUSIOS SU SURENKAMOMIS TEKSTILĖS ATLIEKOMIS

- Uztikrinti, kad nuo 2015 m. sausio 1 d. didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse būtų priimamos tekstilės atliekos

Tekstilės atliekos yra priimamos nuo 2015 m. sausio 1 d. didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse Telšių regione.

KIEKYBINĖS UŽDUOTIS SUSIJUSIOS SU ATLIEKŲ SURINKIMO IR TVARKYMO SISTEMA

- Esant galimybei nustatyti pakuočių surinkimo užduotis sutartyse su GIO

Sutartis sudarytos ir užduotis nustatytos su GIO dėl padangų ir elektronikos atliekų sistemų eksploatavimo.

1.4.2. Kriterijai ir laukiami rezultatai

2014-2020 m. plane buvo išskirti bendri kriterijai ir laukiami rezultatai, vertinantys plano įgyvendinimą. 36 ir 37 lentelėse pateikiama tų kriterijų pasiekimo analizė.

36 lentelė. Telšių regiono atliekų tvarkymo plano vertinimo kriterijai

Kriterijus	Planuojamas rezultatas	Rezultatas	Būklė ¹⁵
Perdirbta ir kitaip panaudota komunalinių atliekų	Iki 2016 m. perdirbti ar kitaip panaudoti ne mažiau kaip 22 807 tonų komunalinių atliekų; Iki 2020 m. perdirbti ar kitaip panaudoti ne mažiau kaip 31 364 tonų komunalinių atliekų.	2016 m. perdirbta 44 483 t; 2016-2019 m. perdirbta virš 31 364 t; 2020 m. nepasiektas rezultatas, perdirbta 23 299 t.	Patenkinama
Kiek gyventojų (pagal savivaldybes), gaus geros kokybės prieinamą viešąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą	Iki 2016 m. 100 proc. užtikrinti viešąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą	2016 m. Gyventojų dalis, kuriems teikiama paslauga Telšių regione 99 proc..	Pasiekta
Pašalinta biologiškai skaidžių atliekų sąvartyne	Nuo 2014 iki 2015 m. ne daugiau kaip 19 116 t/m. Nuo 2016 iki 2017 m. ne daugiau kaip 17 203 t/m. Nuo 2018 iki 2019 m. ne daugiau kaip 15 292 t/m. Nuo 2020 m. ne daugiau kaip 13 380 t/m.	2016 - 15 t; 2017 m. - 3 191 t; 2018 m. - 0 t; 2019 m. - 4 298 t; 2020 m. - 1 041 t.	Pasiekta
Kiek paruošta naudoti pakartotinai ir perdirbti tokių komunalinių atliekų medžiagų, kaip popierius, metalas, plastikas, stiklas	Iki 2020 m. ne mažiau kaip 8 603 t. komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų būtų paruošiama naudoti pakartotinai ir perdirbti	2020 m. – 5 082 t. ¹⁶	Patenkinama

Šaltinis: Parengta Konsultanto

37 lentelė. Laukti ir pasiekti 2014-2020 plano įgyvendinimo rezultatai

Rodikliai	Laukiamas rezultatas	Pasiektas rezultatas
Bendras komunalinių atliekų susidarymas	Mažėjimas	Mažėjimas (Viso susidarę komunalinių atliekų 2013 m.: 52 106 t.; 2020 m.: 49 755 t)
Komunalinių atliekų susidarymas vienam gyventojui	Didėjimas	Didėjimas (Viso susidarę atliekų kiekis gyventojui 2013 m. 345 kg; 2020 m. 370 kg)
Komunalinių atliekų susidarymas vienam namų ūkiui	Mažėjimas	Mažėjimas (Susidaręs atliekų kiekis namų ūkiui 2013 m. 822 kg; 2020 m. 754 kg)
Pakartotiniam naudojimui paruoštų atliekų kiekiai, t	Didėjimas	Didėjimas (Paruošta naudoti pakartotinai komunalinių atliekų 2017 m. : 4 170 t; 2020 m. : 5 473 t)

¹⁵ 2014-2020 m. plane nustatyti būklės vertinimo kriterijai: Pasiekta: 70-100 proc. planuojamo rezultato; Patenkinama: 50-70 proc. rezultato; Bloga: pasiekta <50 proc. rezultato.

¹⁶ Šį kiekį sudaro TRATC registruojamos panaudotos atliekos ir surinktos antrinės žaliavos

Iš atliekų turėtojų atskirai surinktų antrinių žaliavų kiekiai tonomis per metus, pagal atliekų kategorijas (popieriaus ir kartono, stiklo, plastikų, metalo atliekos)	Didėjimas	Didėjimas (Surinktas antrinių žaliavų kiekis rūšiavimo konteneriais: Stiklas 2013 m. : 770 t; 2020 m. : 2 053 t Plastikas 2013 m.: 280 t; 2020 m.: 591 t Popierius ir kartonas 2013 m.: 962 t; 2020 m. 388 t Surinktas antrinių žaliavų kiekis taromatais: PET 2016 m.: 327 t; 2020 m.: 470 t Stiklas 2016 m.: 193 t; 2020 m.: 293 t Metalas 2016 m.: 106 t; 2020 m.: 191 t)
Atskirai surinktų buities pavojingų atliekų kiekiai	Didėjimas	Didėjimas (Surinktas pavojingų atliekų kiekis 2013 m. 3 t; 2020 m. 6,4 t)
Atskirai surinktų ir sukompostuotų biologiškai skaidžių atliekų kiekiai, tonomis per metus	Didėjimas	Didėjimas (Surinktos žaliosios atliekos 2013 m. 2 157 t; 2020 m. 4 212 t)
Bendras perdirbtų komunalinių atliekų kiekis procentais nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio	Didėjimas	Didėjimas (Perdirbta/panaudota pakartotinai komunalinių atliekų 2014 m. 13 proc.; 2020 m. 57 proc.)
Komunalinių atliekų, šalinamų sąvartyne, kiekis, proc.	Mažėjimas	Mažėjimas (Pašalinta komunalinių atliekų 2014 m. 87 proc.; 2020 m. 43 proc.)
Sąvartyne pašalintų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis, palyginti su praėjusių kalendorinių metų kiekiu, procentais	Mažėjimas	Mažėjimas (Pašalintas BSA kiekis sąvartynuose 2017 m. 3 191 t; 2020 m. 1 041 t)

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Dauguma kriterijų ir laukiamų, numatytų 2014 – 2020 m. rezultatų yra pasiekti. Tačiau, verta pabrėžti, jog kai kurių rodiklių šiuo metu negalima nustatyti ir palyginti. Rodiklio - *Kitaip panaudotų gamybos ir kitos ūkinės veiklos atliekų kiekis, procentais* – nustatyti nėra galimybės, šie duomenys nebuvo registruojami atliekų tvarkytojų, TRATC ar savivaldybių.

Dėl teisinių ginčų tarp TRATC ir MBA operatorių, atliekų tvarkytojų, ne visi duomenys buvo korektiškai fiksuojami tarp 2014 m. ir 2017 m, dėl to dalis duomenų yra lyginami su 2013 m. ar 2017 m.

38 lentelėje įvertinamos priemonės, kurios buvo numatytos ir įgyvendinamos tarp 2014 m. ir 2020 m. Dauguma priemonių yra įgyvendintos, pasiekiant numatytus uždavinius. Nauji priemonių sukurti pokyčiai atliekų tvarkymo sistemoje yra toliau tęsiami įprastoje TRATC veikloje. Dalis priemonių yra įgyvendinamos lygi šiol dėl įgyvendinimo metu atsiradusių teisminių ginčų, užsitęsusių administracinių procedūrų ar pasikeitusiu poreikiu.

38 lentelė. 2014-2020 m. plano priemonių įgyvendinimas

Valstybinio plano punktas	Užduotis	Priemonės	Veiksmai	Įgyvendinimo būseną	Komentaras
1. Mažinti sąvartynuose šalinamų atliekų kiekį.	1.1 Sukurti biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo pajėgumus.	Sukurti mechaninio biologinio apdorojimo pajėgumus Telšių regione	Įrengti mechaninio biologinio apdorojimo įrenginius, kuriuose būtų atskiriamos ir apdorojamos biologiškai skaidžios bei kitos atliekos.	Įgyvendinta	
		Išanalizuoti atskiro maisto / virtuvės atliekų surinkimo ir apdorojimo galimybes Telšių regiono savivaldybių teritorijose	Esant poreikiui Telšių regione parengti galimybių studiją analizuojančią maisto/ virtuvės atliekų srauto tvarkymo galimybes	Šiuo metu įgyvendinama	2023 m. įrengiami maisto / virtuvės atliekų konteineriai
		Išanalizuoti po mechaninio biologinio apdorojimo likusių – šalinimui skirtų atliekų srauto tolimesnio panaudojimo galimybes.	Esant poreikiui parengti galimybių studiją kurioje būtų analizuojamas po mechaninio biologinio apdorojimo likusių – šalinimui skirtų atliekų srauto tolimesnio panaudojimo (deginimo, techninio komposto gamybos ar kt.) galimybes ir remiantis galimybių studijų rezultatais imtis priemonių šiam atliekų srautui tvarkyti	Šiuo metu įgyvendinama	
	1.2 Plėtoti rūšiuojamojo atliekų surinkimo sistemas.	Numatyti ir taikyti tekstilės atliekų surinkimo priemones.	Užtikrinti, kad nuo 2015 m. sausio 1 d. didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse būtų priimamos tekstilės atliekos	Įgyvendinta	
		Sukurti tinkamą antrinių žaliavų surinkimo aikštelių infrastruktūrą prie sodų ir garažų bendrijų	Įvertinti kiekvienos trūkstamos antrinių žaliavų surinkimo aikštelės tikslingumą ir patikslinti trūkstamų aikštelių skaičių sodų ir garažų bendrijose. Savivaldybių teritorijoje esančiose sodų ir garažų bendrijose (prie bendrijų) įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę.	Įgyvendinta	Toliau planuojama antrinių žaliavų surinkimo aikštelių infrastruktūros plėtra
		Sukurti tinkamą antrinių žaliavų, pakuočių, pakuočių atliekų surinkimo infrastruktūrą individualiose valdose	Užtikrinti pakuočių ir pakuočių atliekų bei antrinių žaliavų atskyrimą iš bendro komunalinių atliekų srauto išdalinant gyventojams antrinių žaliavų surinkimo priemones (antrinių žaliavų surinkimo maišus, konteinerius)	Įgyvendinta	Individualiems gyventojams, išreiškusiems norą rinkti antrines žaliavas, yra išdalinamos surinkimo priemonės

Valstybinio plano punktas	Užduotis	Priemonės	Veiksmai	Įgyvendinimo būseną	Komentaras
		Žaliųjų atliekų surinkimo plėtra	Užtikrinti žaliųjų atliekų atskyrimą iš bendro komunalinių atliekų srauto, skatinant gyventojus kompostuoti savo gamybos Kompostavimo įrenginiuose ir (arba) dalinant kompostavimo dėžes, ir (arba) atskirai surenkant iš gyventojų žaliąsias atliekas	Įgyvendinta	Individualiems gyventojams, išreiškusiems norą rinkti žaliąsias atliekas, yra išdalinamos surinkimo priemonės.
		Maisto/ virtuvės atliekų surinkimo ir apdorojimo priemonių įdiegimas ir taikymas	Remiantis galimybių studijos, analizuojančios maisto / virtuvės atliekų tvarkymą, duomenimis įdiegti ir taikyti maisto atliekų surinkimo ir apdorojimo priemonės	Šiuo metu įgyvendinama	2023 m. įrengiami maisto / virtuvės atliekų konteineriai
		Pavojingų atliekų (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas) tvarkymo sistemos palaikymas	Esant poreikiui ir galimybėms papildyti esamas sutartis (arba sudaryti naujas) su komunalinių atliekų tvarkytoju ir nustatyti prievolę ne rečiau kaip 2 kartus per metus apvažiavimo būdu surinkti pavojingas atliekas	Įgyvendinta	
		Didelių gabaritų atliekų tvarkymo sistemos palaikymas	Esant poreikiui ir galimybėms papildyti esamas sutartis (arba sudaryti naujas) su komunalinių atliekų tvarkytoju ir nustatyti prievolę ne rečiau kaip du kartus per metus surinkti didelio gabarito atliekas	Įgyvendinta	
2. Užtikrinti visuomenės sveikatai ir aplinkai saugų visų atliekų srautų tvarkymą, tobulinti esamas atliekų tvarkymo sistemas.	2.1 Užtikrinti, kad visiems savivaldybės teritorijoje esantiems atliekų turėtojams būtų sudarytos sąlygos naudotis viešąja komunalinių atliekų tvarkymo paslauga.	Gerinti mišrių komunalinių atliekų surinkimo visuotinumą bei kokybę įdiegiant konteinerių ir (ar) kitų surinkimo priemonių identifikavimo sistemą	Į atliekų surinkimo ir transportavimo į Telšių regiono nepavojingų atliekų (Jėrubaičių) sąvartyną ar kitus apdorojimo įrenginius paslaugų teikimo konkurso(-ų) sąlygas įtraukti reikalavimus atliekų surinkimo ir transportavimo veikloje naudoti konteinerių ar kitų priemonių identifikavimo sistemą(-as). Siekiant teikiamų atliekų tvarkymo paslaugų visuotinumą ir kokybę vykdyti nuolatinį atliekų tvarkytojų veiklos monitoringą naudojantis identifikavimo sistemos duomenimis	Įgyvendinta	

Valstybinio plano punktas	Užduotis	Priemonės	Veiksmai	Įgyvendinimo būseną	Komentaras
	2.2 Plėtoti regioninę ir savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą ir gerinti atliekų tvarkymo kokybę.	Priežiūros ir kontrolės mechanizmų sukūrimas ir įgyvendinimas	Išanalizuoti Mechaninio biologinio apdorojimo įrenginio operavimo sutartį ir parengti operatoriaus monitoringo programą, kuri būtų vykdoma siekiant įsitikinti ar vykdomos paslaugos atitinka pasirašytą sutartį ir joje išdėstytus paslaugos teikimo reikalavimus	Įgyvendinta	TRATC yra įrenginio operatorius.
		Atnaujinti ir / papildyti konteinerių išdėstymo schemas.	Pasirengti savivaldybių konteinerių išdėstymo schemas	Įgyvendinta	
		Telšių regiono nepavojingų atliekų (Jėrubaičių) sąvartyno plėtra	Naujos sekcijos(-ų) projektavimas ir įrengimas	Įgyvendinta	
		Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių plėtra	Esant poreikiui įrengti papildomas didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštes savivaldybėse	Įgyvendinta	
		Žaliųjų atliekų surinkimo ir kompostavimo aikštelių plėtra	Įvertinti žaliųjų atliekų surinkimo ir kompostavimo aikštelių praplėtimo poreikį ir galimybes. Esant poreikiui praplėsti šias aikštes arba įrengti naujas	Įgyvendinta	
3. Tobulinti komunalinių atliekų tvarkymo teisinę bazę.	3.1 Atnaujinti komunalinių atliekų tvarkymo reikalavimus atliekų turėtojams	Dokumentų reglamentuojančių komunalinių atliekų tvarkymo tvarką savivaldybėse atnaujinimas	Atnaujinti savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo taisykles.	Įgyvendinta	
		Duomenų apie šalinamų / apdorojamų atliekų sudėtį rinkimas	Vykdyti komunalinių atliekų srauto, kuris pateks į mechaninio biologinio apdorojimo įrenginius sudėties tyrimus	Įgyvendinta	
4. Efektyvinti atliekų tvarkymo reikalavimų įgyvendinimo ir atliekų tvarkymo užduočių vykdymo kontrolę.	4.1 Vykdyti komunalinių atliekų tvarkymo užduočių vykdymo stebėseną.	Apmokestinimo už komunalinių atliekų tvarkymą sistemos tobulinimas	Išanalizuoti diferencijuotos rinkliavos įvedimo galimybes, nustatyti diferencijuotos rinkliavos įvedimo dydžius bei savivaldybių tarybose priimti sprendimus, kuriuose nustatom diferencijuoti vietinės rinkliavos įmokų dydžiai už komunalinių atliekų tvarkymą.	Įgyvendinta	
		Duomenų apie šalinamų komunalinių atliekų kiekius pas	Vykdyti mišrių komunalinių atliekų kiekio (normų) tyrimus. Rinkti sisteminti ir apdoroti tyrimo metu gautus duomenis.	Įgyvendinta	

Valstybinio plano punktas	Užduotis	Priemonės	Veiksmai	Įgyvendinimo būseną	Komentaras
		skirtingas atliekų turėtojų grupės rinkimas			
	4.2 Stiprinti komunalinių atliekų tvarkymo reikalavimų vykdymo kontrolę.	Reguliariai vykdyti savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo taisyklių vykdymo kontrolę.	Esant galimybei įsteigti papildomus etatus savivaldybėse, kurių pareigybės būtų susietos su komunalinių atliekų tvarkymo monitoringu savivaldybėse arba šią funkciją su visomis teisėmis perduoti Telšių regiono atliekų tvarkymo centrui.	Įgyvendinta	
5. Didinti visuomenės sąmoningumą, tobulinti institucijų darbuotojų kvalifikaciją atliekų tvarkymo srityje.	5.1 Teikti visuomenei informaciją apie komunalinių atliekų tvarkymą, plėtoti ekologinį švietimą.	Atliekų turėtojų informavimas.	Informuoti visuomenę apie teikiamas komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas.	Įgyvendinta	
	5.2 Stiprinti institucijas darbuotojų administracinius gebėjimus.	Dalyvauti konferencijose, seminaruose ar mokymuose komunalinių atliekų tvarkymo tematika.		Įgyvendinta	

Šaltinis: Parengta Konsultanto

1.5. Komunalinių atliekų prevencijos ir tvarkymo SSSG analizė

Toliau pateikta Telšių regiono atliekų tvarkymo sistemos ir valdymo stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (Toliau – SSSG) analizė.

39 lentelė. Telšių regiono atliekų tvarkymo sistemos SSSG

STIPRYBES	SILPNYBES
<ol style="list-style-type: none"> 1. DGASA neribojamas pristatomų atliekų kiekis 2. Dvinarė vietinė rinkliava skatina individualių valdų gyventojus rūšiuoti atliekas 3. Įdiegtas antrinių žaliavų surinkimo aikštelių, DGASA tinklas 4. Visos MKA apdorojamos MBA įrenginiuose 5. 2020 m. Telšių regione atskirtų pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų dalis yra aukščiausia tarp Lietuvos regionų 6. Žaliųjų atliekų surinkimo sistemos pagrindu bus parengta maisto ir virtuvės atliekų rinkimo sistema 7. TRATC perėmė MBA aparato kontrolę / valdymą 8. Pakankami sąvartyno pajėgumai bent 8 metams 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Regione nėra įrengti daiktų mainų, pakartotinio naudojimo atidavimo-priėmimo punktai 2. Ribotos ŽAKA ir per maži kompostavimo pajėgumai; atliekos priimamos tik iš gyventojų 3. Vietinės rinkliavos nuostatuose nenumatytos sankcijos dėl laiku nesumokėtos rinkliavos 4. Regione vėluojama įgyvendinti atskirą maisto ir virtuvės atliekų surinkimą 5. Regione per maži pajėgumai asbesto tvarkymui (pajėgumai šiuo metu 10 000 t; per metus vidutiniška priimama ir laikoma 6 000 t)
GALIMYBES	GRĖSMES
<ol style="list-style-type: none"> 1. Galimybė pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo iš rūšiavimo konteinerių paslaugų teikėjus pasirinkti pagal patvirtintus būtinuosius reikalavimus, nederinant su gamintojų ir importuotojų organizacijomis 2. Neišnaudota galimybė sąvartyne susidaranti dujas panaudoti energijai gamybai 3. Neišnaudoti MBA įrenginių pajėgumai 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Perdirbimo pajėgumų trūkumas rinkoje (rinkoje trūksta konkurencijos dėl antrinių žaliavų tvarkymo) 2. Aplinkos ministerijos nauja atliekų apskaitos sistema, reikalingos naujos technologijos DGASA 3. Infrastruktūros palaikymui reikalingas nuoseklus finansavimas (atnaujinimui, taisymui ir pan.) 4. Sunkumai plėtojant kolektyvinių konteinerių tinklą (teisiniai, teritoriniai apribojimai, gyventojų lūkesčiai)

Šaltinis: Parengta Konsultanto

2. Komunalinių atliekų prevencijos ir tvarkymo strategija

Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo užduotys, tikslai ir uždaviniai iki 2027 m. nustatyti vadovaujantis Valstybiniu planu. Plėtojant Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, siekiama mažinti komunalinių atliekų šalinimo lygį, didinti atliekų perdirbimą ir įgyvendinti aukštesnio prioriteto atliekų prevencijos ir tvarkymo būdus.

Laikantis nustatytųjų prioritetų, pirmiausia turi būti vengiama komunalinių atliekų susidarymo, o atliekos, kurių neįmanoma išvengti, turi būti paruošiamos naudoti pakartotinai ir perdirbamos.

2.1. Komunalinių atliekų tvarkymo užduotys iki 2027 m.

TRATC ir Telšių regiono savivaldybių toliau numatytos priemonės prisidės prie valstybinių uždavinių įgyvendinimo, skatinant atliekų susidarymo prevenciją, paruošimą pakartotinai naudoti atliekas, perdirbimą ir antrinių žaliavų gamybą, kitokį panaudojimą ir šalinimą tik tų atliekų, kurių negalima sutvarkyti kitais būdais, prieš tai atskyrus visas perdirbti ar kitaip naudoti tinkamas atliekas. Regiono plano užduočių vykdymo kriterijai (žr. 5 skyrių) yra nustatyti remiantis valstybinio plano užduotimis, atsižvelgiant į Telšių regiono situaciją ir galimybes plėsti atliekų surinkimą ir tvarkymą.

40 lentelė. Savivaldybėms aktualios Valstybinio plano užduotys

Valstybinio plano punktas	Užduotis ir siekiai
260.1. – 260.2.	Padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį, kad jis sudarytų ne mažiau kaip: 2025 m. 55 proc., 2027 m. 57 proc., 2030 m. 60 proc.
260.3.	Sumažinti sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį, kad jis sudarytų ne daugiau kaip: 2025 m. 15 proc., 2027 m. 8 proc., 2030 m. 5 proc.
261.1.	Atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekis: 2023 m. turi sudaryti ne mažiau kaip 60 proc., 2024 m. – 65 proc., 2025 m. – 70 proc., 2026 m. – 75 proc., 2027 m. – 80 proc. susidariusių komunalinių atliekų kiekio
261.2.	Iki 2024 m. aprūpinti namų ūkius biologinių atliekų surinkimo priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose gyventojų – daugiau nei 2000, arba užtikrinti kompostavimą šių atliekų susidarymo vietose, taip pat užtikrinti, plėtoti ir skatinti kompostavimo bendruomenių daržuose sistemą. Biologines atliekas kompostuojantiems gyventojams gali būti taikomos nuolaidos už komunalinių atliekų tvarkymą.
261.3.	Sudaryti galimybę buitėje susidarančioms išrūšiuotoms statybinėms atliekoms surinkti
261.4.	Atskirai surinkti baldų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių atliekas. Savivaldybės privalo užtikrinti, kad jų organizuojamos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos neatsisakytų priimti baterijų ir

Valstybinio plano punktas	Užduotis ir siekiai
	akumuliatorių atliekų iš gyventojų arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis;
261.5.	Iki 2025 m. aprūpinti gyventojus surinkimo priemonėmis butyje susidarančioms tekstilės atliekoms surinkti arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis
261.6.	Iki 2025 m. užtikrinti galimybę atiduoti atskirai surinktas butyje susidarančias pavojingąsias atliekas
261.7.	<p>Užtikrinti, kad gyventojai būtų aprūpinti tinkamomis priemonėmis atliekoms surinkti pagal šiuos minimalius reikalavimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● 261.7.1. gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose, atliekų surinkimo aikštelėse, šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių pastatyti antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) konteinerius vadovaujantis aplinkos ministro nustatyta tvarka; ● 261.7.2. kolektyviniuose soduose pastatyti, jei trūksta, kolektyvinius antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) konteinerius ir užtikrinti, kad jie būtų ištuštinami laiku; ● 261.7.3. individualių gyvenamųjų namų gyventojams pastatyti individualius antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) surinkimo konteinerius arba užtikrinti kitas gyventojams patogias antrinių žaliavų surinkimo priemones, taip pat užtikrinti, kad konteineriai būtų ištuštinami laiku; ● 261.7.4. pastatyti specialius konteinerius tekstilės, pavojingosioms, statybinėms atliekoms surinkti arba užtikrinti gyventojams kitas priemones ir būdus butyje susidarančioms tekstilės, pavojingosioms ir statybinėms atliekoms atskirai surinkti (apvažiuojamasis surinkimas ne rečiau kaip 4 kartus per metus, individuali atliekų išvežimo paslauga pagal gyventojų užsakymą, specialūs maišai ar kitos priemonės); ● 261.7.5. iki 2027 m. išplėsti DGASA tinklą – kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų; ● 261.7.6. teikti gyventojams aplinkos ministro nustatyta tvarka patvirtintą išsamią informaciją apie visų atliekų srautų atskiro surinkimo galimybes. Informacinėje medžiagoje turi būti aiškiai nurodytos surinkimo vietos, teikiamos paslaugos, surinkėjų kontaktai, paaiškinta teisingo atliekų rūšiavimo nauda, įvardytos sankcijos už neteisingą atliekų rūšiavimą ar šalinimą. Informacija turi būti platinama savivaldybių pasirinktais kanalais (per seniūnijas, atliekų vežėjus, daugiabučių namų valdytojus, pateikiant kartu su sąskaitomis už komunalinių atliekų tvarkymą ir (ar) suteiktas kitas daugiabučių bendrojo naudojimo patalpų priežiūros paslaugas, daugiabučių laiptinių ir (ar) seniūnijų skelbimų lentose ; ● 261.7.7. peržiūrėti ir pakoreguoti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 711 patvirtintą Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių nuostatas, ir nustatyti mokesčių už komunalines paslaugas komercinėms patalpoms apskaičiavimą ne pagal patalpų plotą (Plano 2 priedo 4.1.12 papunktyje nurodyta priemonė).
263.3.	Plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų (stotelių) tinklą

Šaltinis: Parengta Konsultanto

2.2. Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir uždaviniai

Pagrindinis komunalinių atliekų tvarkymo Telšių regione tikslas – užtikrinti, kad viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga būtų visuotinė, geros kokybės, prieinama (įperkama) ir atitiktų aplinkos apsaugos, techninius – ekonominius ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus.

Vadovaujantis atliekų tvarkymo sistemos prioritetais, komunalinių atliekų tvarkymo principais ir siekiant įgyvendinti Telšių regiono atliekų tvarkymo uždutis iki 2027 m., nustatomi šie Telšių regiono komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir uždaviniai iki 2027 m.:

1 tikslas. Vengti atliekų susidarymo, mažinti susidarančių atliekų kiekį ir kenksmingų medžiagų kiekį žaliavose ir produktuose

1.1 uždavinys. Skatinti vartotojus rinktis daugiartinis gaminius, naudoti produktus pakartotinai, remonto ir (ar) taisymo paslaugas

1.2 uždavinys. Užtikrinti šiukšlinimo prevenciją, tvarkyti šiukšles

1.3 uždavinys. Užtikrinti maisto švaistymo prevenciją, skatinti maisto atliekų prevenciją

2 tikslas. Atskirti susidarymo šaltinyje atliekas, kurias būtų galima paruošti pakartotinai naudoti arba perdirbti

2.1 uždavinys. Didinti gyventojų aplinkosauginį sąmoningumą ir atsakomybę atliekų rūšiavimo srityje

2.2 uždavinys. Gerinti atliekų rūšiavimo priemonių ir infrastruktūros prieinamumą

3 tikslas. Skatinti paruošti atliekas naudoti pakartotinai

3.1 uždavinys. Tikrinant, valant ar taisant atliekomis tapusius produktus ar jų sudedamąsias dalis paruošti taip, kad jie būtų vėl tinkami naudoti be pradinio apdirbimo

4 tikslas. Naudoti atliekas tos pačios arba kitos paskirties produktams ar medžiagoms gaminti

4.1 uždavinys. Skatinti paruošti atliekas perdirbti ir jas perdirbti

2.3. Komunalinių atliekų srautų prognozavimas

2.3.1. Prognozėms naudojamos prielaidos

Prognozuojant atliekų susidarymą bei surinkimą Telšių regione ir jos savivaldybėse 2021-2027 m., naudojami faktiniai 2018-2021 m. duomenys ir 2022 m. TRATC pateikti duomenys apie MBA įrenginyje apdorotą MKA kiekį regione. Prognozių modeliavime naudojami tokie rodikliai: gyventojų skaičius, 1-2 butų namų skaičius, šalies BVP pokytis.

Prognozuojant gyventojų skaičių Telšių regione buvo remtasi Lietuvos statistikos departamento istoriniais duomenimis ir vidutiniu gyventojų pokyčiu per paskutinius 10 metų. Numatoma tendencija, jog Telšių regione toliau gyventojų mažės po beveik 2 proc. per metus. Nuo 2021 m. iki 2027 m. numatomas bendras 8 proc. gyventojų skaičiaus sumažėjimas. Sparčiausiai gyventojų mažės Telšių rajono savivaldybėje 10 proc., sekant Rietavo (9 proc.), Plungės rajono (8 proc.) ir Mažeikių rajono (7 proc.) savivaldybėms.

41 lentelė. Prognozuojamas gyventojų skaičius Telšių regione 2021-2027 m., vnt.

Savivaldybė	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Mažeikių r.	52 120	51 612	50 958	50 312	49 675	49 045	48 424
Plungės r.	33 665	33 251	32 777	32 309	31 848	31 394	30 946
Rietavo	7 381	7 292	7 167	7 044	6 923	6 804	6 687
Telšių r.	40 210	39 536	38 833	38 142	37 464	36 798	36 143
Telšių regionas	133 376	131 691	129 734	127 807	125 910	124 041	122 200

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Teikiant tolesnes prognozes svarbu įsivertinti 1-2 butų namų kiekį regione. Kiekvienas naujas būstas yra naujas atliekų sudarymo šaltinis. Daroma prielaida, jog nauji namų ūkiai tęs regione įprastas atliekų tvarkymo namuose tendencijas ir žaliąsias atliekas tvarkys jas išmetant atskiru srautu. Prognozuojama, jog Telšių regione 2021-2027 metų laikotarpyje tokio tipo būstų padidės 858 vnt. arba beveik 3 proc.

42 lentelė. Prognozuojamas 1-2 butų namų kiekis Telšių regiono savivaldybėse 2021-2027 m., vnt.

Savivaldybė	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Mažeikių r.	11 376	11 426	11 476	11 526	11 576	11 626	11 676
Plungės r.	8 297	8 342	8 387	8 432	8 477	8 522	8 567
Rietavo	2 193	2 201	2 209	2 217	2 225	2 233	2 241
Telšių r.	10 644	10 684	10 724	10 764	10 804	10 844	10 884
Telšių regionas	32 510	32 653	32 796	32 939	33 082	33 225	33 368

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Prognozuojamas Lietuvos BVP pokytis atspindi būsimą ekonominę gyventojų padėtį, kuri tiesiogiai įtakoja vartojimo įpročius. Didesnis regiono gyventojų vartojimas atitinkamai didina potencialų atliekų kiekį, išmetant papildomas po vartojimo likusias atliekas- nuo didelių gabaritų iki kasdienio vartojimo prekių atliekų. Atitinkamai, remiantis Finansų ministerijos Ekonominės raidos scenarijais¹⁷, 2021-2027 m. numatomas net 17 proc. augimas.

43 lentelė. Prognozuojamas BVP Lietuvoje 2021-2027 m., mln. Eur.

2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
46 029	46 765	47 420	48 843	50 308	52 069	53 891

Šaltinis: Parengta Konsultanto, remiantis Finansų ministerijos duomenimis

2.3.2. Surenkamų ir susidarantių komunalinių atliekų prognozavimas

Vienam gyventojui Telšių regione susidarantis atliekų kiekis nuo 2021 m. sumažės 4 kg ir 2027 m. sudarys 343 kg. Pagal prognozę, regione susidarantių atliekų kiekis tenkantis vienam gyventojui kardinaliai nesikeis ir išliks panašiam lygmenyje.

44 lentelė. Prognozuojamas susidarantis atliekų kiekis vienam gyventojui Telšių regiono savivaldybėse 2021-2027 m., kg

Savivaldybė	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Mažeikių r.	334	324	328	327	326	325	324
Plungės r.	348	342	347	349	350	350	351
Rietavo	307	308	313	315	318	320	323
Telšių r.	369	369	370	370	369	368	367
Telšių regionas	347	341	344	345	344	344	343

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Mažėjant gyventojų skaičiui, atitinkamai regione mažės ir bendrai susidarantių atliekų. Prognozuojama, kad nuo 2021 m. iki 2027 m., susidarantis atliekų kiekis Telšių regione mažės beveik dešimtadaliu, iki 41 960 t. Mažeikių rajono, Plungės rajono, Telšių rajono ir Rietavo savivaldybėse atitinkamai mažės po 10 proc., 7 proc., 5 proc. ir 11 proc. Demografiniai pokyčiai yra vienas iš pagrindinių faktorių, lemiančių mažėjantį susidarantių atliekų kiekį.

¹⁷ Interaktyvi prieiga internetu: <https://finmin.lrv.lt/lt/aktualus-valstybes-finansu-duomenys/ekonomines-raidos-scenarijus>

45 lentelė. Prognozuojamas visas susidaręs atliekų kiekis Telšių regiono savivaldybėse 2021-2027 m., t

Savivaldybė	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Mažeikių r.	17 404	16 711	16 690	16 468	16 209	15 941	15 685
Plungės r.	11 725	11 379	11 376	11 264	11 132	10 993	10 861
Rietavo	2 265	2 246	2 240	2 222	2 201	2 179	2 158
Telšių r.	14 851	14 577	14 381	14 108	13 818	13 530	13 256
Telšių regionas	46 244	44 913	44 688	44 062	43 359	42 643	41 960

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Vertinant visas susidarancias atliekas regione, prognozuojama tendencija, kad šių atliekų surenkama dalis mažės dėl gyventojų galimybių atliekas kompostuoti ir / arba kitaip jas panaudoti namų ūkiuose. 2021 m. surinktos atliekos sudarė 85 proc., o sutvarkomos namų ūkiuose – 15 proc. Prognozuojama, kad 2027 m. šios dalys pasikeis iki 83 proc. ir 17 proc. atitinkamai.

46 lentelė. Susidariusios komunalinės atliekos Telšių regione, 2021-2027 m., t.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Visos susidarę komunalinės atliekos	46 244	44 913	44 688	44 062	43 359	42 643	41 960
Sukompostuota ir kitaip panaudota namų ūkiuose	6 949	6 979	7 010	7 041	7 071	7 102	7 132
Surinktos komunalinės atliekos	39 295	37 934	37 678	37 022	36 288	35 542	34 828

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Namų ūkiuose sutvarkomų atliekų (kompostuojamų ir kitaip panaudojamų) kiekis prognozuojamas remiantis savivaldybėje esančiu ir prognozuojamu 1-2 butų namų skaičiumi ir kitų regionų patirtimi. Prognozuojamame laikotarpyje atliekų tvarkymo įpročiai namų ūkiuose išliks panašūs. Telšių regione kompostuojamas kiekis tarp 2021 m. ir 2027 m. išaugs 163 tonomis, pasiekiant 6 340 tonas. Dėl šalies BVP augimo bei neįvykus 1-2 butų namų skaičiaus didėjimo, namų ūkiuose kompostuojamų atliekų kiekis padidės 163 tonomis iki 6 340 tonų 2027 metais, kitaip panaudotų atliekų namų ūkiuose kiekis taip pat nežymiai didės ir 2027 m. sudarys 792 tonas.

47 lentelė. Prognozuojamas namų ūkyje sutvarkomų atliekų kiekis 2021-2027 m., t

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Kompostuojamos atliekos namų ūkyje	6 177	6 204	6 231	6 258	6 286	6 313	6 340
Kitaip panaudojamos atliekos namų ūkyje	772	775	779	782	786	789	792
Namų ūkiuose sutvarkomi atliekų kiekiai	6 949	6 979	7 010	7 041	7 071	7 102	7 132

Šaltinis: Parengta Konsultanto

48 lentelė. Prognozuojamas kompostuojamų atliekų namų ūkyje kiekis 2021-2027 m., t

Savivaldybė	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Mažeikių r.	2 161	2 171	2 180	2 190	2 199	2 209	2 218
Plungės r.	1 576	1 585	1 594	1 602	1 611	1 619	1 628
Rietavo	417	418	420	421	423	424	426
Telšių r.	2 022	2 030	2 038	2 045	2 053	2 060	2 068
Telšių regionas	6 177	6 204	6 231	6 258	6 286	6 313	6 340

Šaltinis: Parengta Konsultanto

49 lentelė. Prognozuojamas kitaip panaudotų atliekų namų ūkiuose kiekis 2021-2027 m., t

Savivaldybė	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Mažeikių r.	270	271	273	274	275	276	277
Plungės r.	197	198	199	200	201	202	203
Rietavo	52	52	52	53	53	53	53
Telšių r.	253	254	255	256	257	258	258
Telšių regionas	772	775	779	782	786	789	792

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Prognozuojama, kad individualaus gyventojų atliekų tvarkymo pokyčiai prognozuojame periode taip pat keisis. Gyventojai potencialiai išmes mažiau atliekų į bendrą MKA srautą, jas geriau rūšiuodami ir plačiau pasinaudodami atskirų atliekų surinkimo būdais: atskiru surinkimu didelių gabaritų atliekų ir pristatymu į DGASA, atskiru tekstilės ir maisto atliekų surinkimu. Pastarieji du atskiri surinkimo srautai regione bus pilnai įgyvendinti nuo 2023 m.

Surenkamas atliekų kiekis nuo 2021 m. iki 2027 m. sumažės 4 467 tonomis iki 34 828 tonų. Pačios atliekos bus surenkamos tvaresniu būdu, t. y. atliekų turėtojams ir sudarytojams prioretizuojant rūšiavimą arba atliekų pristatymą į jam skirtas aikštes.

50 lentelė. Prognozuojamas visas surinktas atliekų kiekis 2021-2027 m., t

Savivaldybė	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Mažeikių r.	14 972	14 269	14 237	14 004	13 734	13 456	13 189
Plungės r.	9 951	9 596	9 584	9 462	9 320	9 172	9 030
Rietavo	1 796	1 776	1 768	1 748	1 725	1 702	1 679
Telšių r.	12 576	12 294	12 089	11 807	11 508	11 212	10 929
Telšių regionas	39 295	37 934	37 678	37 022	36 288	35 542	34 828

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Surenkamas MKA kiekis regione prognozuojamas remiantis gyventojų skaičiaus pokyčiu regione ir ekonomine situacija valstybėje. Nors BVP nuosekliai augs planuojamu laikotarpiu (atitinkamai augs ir vartojimas), tačiau MKA mažėjimą lems mažėjantis gyventojų skaičius bei sukuriamos alternatyvos galimam atliekų pakartotiniam panaudojimui. Nuo 2021 m. iki 2027 m. MKA kiekis sumažės 21 proc. arba 6 165 tonomis. Surenkamas antrinių žaliavų kiekis Telšių regione mažės lėtu tempu, o didelių gabaritų atliekų, EEJ atliekų, žaliųjų atliekų surenkami kiekiai augs atitinkamai 7 proc., 25 proc. ir 19 proc.

MKA mažėjimą taip pat lems ir naujai sukuriamos rūšiuojamojo surinkimo priemonės visame regione (maisto ir tekstilės atliekų konteineriai), besikeičiantis gyventojų įpročiai tvarkyti dalį atliekų namie, bei stabilus antrinių žaliavų atskiras rūšiavimas. MKA dalis visų surenkamų atliekų 2021 – 2027 m. periode sumažės nuo 75 proc. iki 67 proc.

51 lentelė. Prognozuojamas visas surinktas atliekų kiekis pagal rūšis 2021-2027 m., t

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
MKA	29 491	27 717	26 802	25 886	25 002	24 149	23 326
Antrinės žaliavos	5 115	5 122	5 105	5 099	5 093	5 093	5 094
Didelių gabaritų atliekos	743	745	745	756	767	782	797
EEJ atliekos	177	181	183	191	200	211	222
Žaliosios atliekos	3 770	4 169	4 230	4 292	4 354	4 417	4 481
Maisto atliekos			350	531	600	612	624
Tekstilės atliekos			264	268	272	278	283
Visos surinktos atliekos	39 295	37 934	37 678	37 022	36 288	35 542	34 828

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Analizuojant MKA sudėties tyrimų rezultatus (31 lentelė) pastebima, kad mišrių komunalinių atliekų sraute antrinės žaliavos (įskaitant pakuotes) sudaro iki 25 proc., o virtuvės ir žaliosios atliekos iki 10 proc. MKA srauto. Vertintina, kad būtent šio atliekų srauto persikirstymui daugiausiai įtakos gali turėti vykdomos prevencinės ir švietėjiškos priemonės bei rūšiuojamojo atliekų surinkimo infrastruktūros plėtra. Daromos prielaidos, kad Plane numatytų priemonių taikymas leis papildomai sumažinti šių atliekų dalį MKA sraute, atitinkamai padidinant rūšiuojamuoju būdu surenkamų atliekų kiekį. Prognozuojama, kad antrinių žaliavų kiekis MKA sraute nuo 2023 m. kiekvienais metais mažės po 2 proc. punktus ir 2027 m. sudarys 15 proc., o maisto ir žaliųjų atliekų kiekis mažės po 1 proc. punktą ir 2027 m. sumažės iki 5 proc. Atitinkamai mažės surenkamas MKA kiekis ir didės rūšiuojamuoju būdu surenkamų KA kiekis.

52 lentelė. Prognozuojama prevencijos veiksmy įtaka MKA srautui 2023-2027 m., t

	2023	2024	2025	2026	2027
Koreguotas MKA srautas, t	25 998	24 333	22 752	21 251	19 827
Koreguotas MKA srautas, proc.	58	55	52	50	47
Rūšiuojamuoju būdu surenkamos KA, t	11 680	12 689	13 536	14 291	15 001
Rūšiuojamuoju būdu surenkamos KA, proc.	26	29	31	34	36
Susidarymo vietoje sutvarkomos KA, t	7 010	7 041	7 071	7 102	7 132
Susidarymo vietoje sutvarkomos KA, proc.	16	16	16	17	17
Bendras susidaręs KA kiekis	44 688	44 062	43 359	42 643	41 960

Šaltinis: Parengta Konsultanto

2.3.3. Antrinių žaliavų srautų prognozavimas

Prognozuojama, kad antrinių žaliavų surenkamas bendras kiekis nuo 2021 m. iki 2027 m. sumažės 157 tonomis, tačiau prognozuojama, kad dėl didėjančio gyventojų sąmoningumo rūšiuoti, vienam gyventojui tenkanti surinktų antrinių žaliavų dalis padidės nuo 38 kg iki 42 kg. 2021 m. antrinės žaliavos sudarė 14 proc. visų surenkamų atliekų. Prognozuojama, jog ši dalis 2027 m. sieks 15 proc. (įskaitant ir TRATC rūšiavimo linijoje išrūšiuotas atliekas).

53 lentelė. Prognozuojamas antrinių žaliavų kiekis 2021-2027 m., t

Savivaldybė	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Mažeikių r.	1 714	1 755	1 758	1 762	1 765	1 771	1 778
Plungės r.	1 334	1 221	1 217	1 217	1 216	1 218	1 219
Rietavo	359	323	321	319	318	317	317
Telšių r.	1 708	1 823	1 810	1 801	1 793	1 787	1 781
Telšių regionas	5 115	5 122	5 105	5 099	5 093	5 093	5 094
TRATC rūšiavimo linija	359	333	308	285	263	241	222
Bendra	5 473	5 454	5 413	5 384	5 356	5 335	5 316

Šaltinis: Parengta Konsultanto

2.3.4. Biologiškai skaidžių atliekų srautų prognozavimas

Prognozuojama, kad žaliųjų atliekų surinkimas aikštelėse padidės 19 proc. ir 2027 m. sieks 4 481 t. Žaliųjų atliekų susidarymas siejamas su 1-2 bučių skaičiumi, kuris nežymiai didės, ir namų ūkių didesniu dėmesio skyrimu aplinkos tvarkymui.

54 lentelė. Prognozuojamas žaliųjų atliekų kiekis 2021-2027 m., t

Savivaldybė	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Mažeikių r.	1 088	1 005	1 019	1 034	1 049	1 064	1 079
Plungės r.	1 330	1 548	1 572	1 596	1 621	1 646	1 671
Rietavo	32	103	105	106	107	109	110
Telšių r.	1 320	1 513	1 534	1 555	1 577	1 598	1 620
Telšių regionas	3 770	4 169	4 230	4 292	4 354	4 417	4 481

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Planuojama, kad nuo 2023 m. visame Telšių regione bus įdiegti maisto surinkimo konteineriai. Maisto atliekų atskiras surinkimas prognozuojamas remiantis kitų regionų, kuriuose jau yra įdiegtos šios sistemos, patirtimi ir teikiama informacija, duomenimis apie MKA struktūrą ir šiuo metu surenkamas biologiškai skaidžias maisto ir virtuvės atliekas.

Prognozuojama, jog maisto atliekų surinkimas regione didės ir 2027 m. sieks 624 tonas. Šiuo metu planuojamo rūšiuojamuoju būdu iš Telšių regiono gyventojų surenkamų maisto ir virtuvės atliekų apdorojimo pajėgumai - 3 070 t/m.

55 lentelė. Prognozuojamas maisto atliekų kiekis 2023-2027 m., t

Savivaldybė	2023	2024	2025	2026	2027
Mažeikių r.	153	234	266	271	277
Plungės r.	82	125	142	145	148
Rietavo	18	24	26	26	27
Telšių r.	97	148	167	170	173
Telšių regionas	350	531	600	612	624

Šaltinis: Parengta Konsultanto

2.3.5. Kitų atliekų srautų prognozavimas

Prognozuojama, kad komunalinių atliekų atskiras surinkimas DGASA aikštelėse didės atitinkamai 7 proc. Prognozės atliekoms surenkamoms DGASA aikštelėse sudarytos remiantis tolimesne DGASA tinklo plėtra, atliekų turėtojams augančiu poreikiu atliekas pristatyti į aikšteles bei gerėjančia ekonomine padėtimi.

56 lentelė. Prognozuojamas DGSA atliekų kiekis 2021-2027 m., t

Savivaldybė	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Mažeikių r.	390	392	393	399	406	415	424
Plungės r.	26	26	26	26	27	27	28
Rietavo	67	67	67	68	69	70	71
Telšių r.	260	260	259	262	265	269	274
Telšių regionas	743	745	745	756	767	782	797

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Planuojama, kad nuo 2023 m. visame Telšių regione bus pilnai įdiegti tekstilės atliekų surinkimo konteineriai. Tekstilės atskiras surinkimas prognozuojamas remiantis kitų regionų, kuriuose jau yra įdiegtos šios sistemos, patirtimi ir teikiama informacija bei MKA struktūra.

Prognozuojamu laikotarpiu surenkamas tekstilės atliekų kiekis išliks stabilus. Nuo 2023 m. iki 2027 m. vidutinis surenkamas tekstilės atliekų kiekis Telšių regione sieks 273 kg.

57 lentelė. Prognozuojamas tekstilės atliekų kiekis 2023-2027 m., t

Savivaldybė	2023	2024	2025	2026	2027
Mažeikių r.	153	155	158	162	165
Plungės r.	49	50	51	52	53
Rietavo	4	4	4	4	4
Telšių r.	58	59	60	61	62
Telšių regionas	264	268	272	278	283

Šaltinis: Parengta Konsultanto

2.3.6. Atliekų tvarkymo ateityje vertinimas

Prognozuojama, jog Telšių regione toliau bus siekiama tikslo toliau mažinti sudeginamų ir pašalinamų atliekų, skatinant aktyvesnį perdirbimą/ pakartotinį panaudojimą. Sutvarkomų atliekų kiekiai prognozuojami remiantis istoriniais tvarkymo duomenimis ir planuojamais pokyčiais atliekų tvarkymo sistemoje, kurie skatins mažinti atliekų šalinimą, bei deginimą.

58 lentelė. Prognozuojamas sutvarkytas KA kiekis 2021-2027 m.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Perdirbta / panaudota pakartotinai komunalinių atliekų, t	20 247	20 031	20 315	20 448	20 469	20 440	20 412
Sudeginta komunalinių atliekų, t	16 109	15 741	15 406	14 813	14 244	13 749	13 249
Pašalinta komunalinių atliekų, t	2 320	2 162	1 957	1 760	1 575	1 352	1 166
Bendrai surinkta / sutvarkyta komunalinių atliekų, t	38 676	37 934	37 678	37 022	36 288	35 542	34 828

Šaltinis: Parengta Konsultanto

Atsižvelgiant į tai, kad namų ūkiuose sukompostuotas ar kitaip panaudotas komunalinių atliekų kiekis (47 lentelė) didina skaičiuotiną perdirbtų atliekų kiekį ir priskaičiuojamas prie bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio, atitinkamai perskaičiuojami prognozuojami komunalinių atliekų sutvarkymo rodikliai.

59 lentelė. Prognozuojami KA sutvarkymo rodikliai 2023-2027 m.

	2023	2024	2025	2026	2027
Perdirbta / panaudota pakartotinai komunalinių atliekų (įskaitant sukompostuotas namų ūkiuose), t	27 325	27 489	27 540	27 542	27 544
Perdirbta/panaudota pakartotinai komunalinių atliekų (įskaitant sukompostuotas namų ūkiuose), proc.	61	62	64	65	66
Sudeginta komunalinių atliekų, t	15 406	14 813	14 244	13 749	13 249
Sudeginta komunalinių atliekų, proc.	34	34	33	32	32
Pašalinta komunalinių atliekų, t	1 957	1 760	1 575	1 352	1 166
Pašalinta komunalinių atliekų, proc.	4	4	4	3	3
Bendras susidaręs komunalinių atliekų kiekis, t	44 688	44 062	43 359	42 643	41 960

Šaltinis: Parengta Konsultanto

2.3.7. Infrastruktūros plėtra

- Centrinė rūšiavimo aikštelė Mažeikių rajono savivaldybėje ir Tinkamų naudoti atliekų priėmimo punktai

Rengiamas techninis projektas centrinės rūšiavimo aikštelės statybai adresu Algirdo g. 57A, Mažeikiuose. Sukurtame centre atliekos tinkamos atstatymui bus sutvarkomos iki tinkamos naudojimui būsenos ir paskirstomos

po regiono centrus tolimesniam naudojimui kaip socialinė parama. Centro pagrindu sukuriama atliekų rūšiavimo mokymo bazė ir remonto mokymo praktinės dirbtuvės, kuriose vedami mokomieji edukaciniai užsiėmimai visų regiono savivaldybių atstovams. Preliminari centro vertė 2 000 000 Eur.

Užtikrinant ir populiarinant žiedinės ekonomikos principus, Telšių regione planuojama plėsti tinkamų paruošti pakartotiniai naudoti atliekų tinklą, įsteigiant tam skirtas priėmimo vietas (stoteles). Šiomis stotelėmis plečiamos „Daiktų platformos“ funkcijos ir suteikiamos galimybės perleisti daiktus surinkimo punktuose ir priėmimo vietose (stotelėse). Tinkamų paruošti pakartotiniai naudoti atliekų priėmimo vietas (stotelės) būtų įrengiamos Plungės rajono, Telšių ir Rietavo savivaldybėse, bei 6 jau veikiančiose DGASA. Preliminari tinkamų naudoti atliekų tinklo plėtros vertė 225 000 Eur.

- DGASA infrastruktūra

Planuojama įrengti atliekų priėmimo aikšteles (didelių gabaritų ir kt. atliekų surinkimui skirtos aikštelės įrengimas, tinkamų paruošti pakartotiniai naudoti atliekų priėmimo stotelės įrengimas, daiktų dalijimosi vietos tinklo plėtra). Planuojamos 3 naujos DGASA regione: Vieکشniuose, Sedoje, Plateliuose. Preliminari DGASA tinklo plėtros vertė 2 000 000 Eur.

- Statybinio laužo ir stambiagabaričių atliekų sutvarkymo aikštelės

Siekiant plėsti statybinio laužo tvarkymo pajėgumus ir galimybes Jėrubaičių k. sąvartyne. Preliminari vertė 500 000 Eur.

- Asbesto atliekų tvarkymo regione pajėgumų plėtra

Vertinant esančius pajėgumus regione, kurie yra nepakankami užtikrinti asbesto atliekų tvarkymą, matomas poreikis šios infrastruktūros plėtrai. Preliminari vertė 50 000 Eur.

- Geriamo vandens stotelės

Siekiant sumažinti plastikinę, stiklinę tarą, regione planuojama įdiegti geriamų vandens stotelių tinklą. Preliminariai būtų įrengiamos 4 geriamo vandens stoteles, po vieną kiekvienoje Telšių regiono savivaldybėje. Preliminari vandens stotelių tinklo sukūrimo vertė 40 000 Eur

- Konteinerių skirtų antrinėms žaliavoms, žaliosioms atliekoms ir MKA plėtra:

- Įsigyti ir išdalinti preliminariai 4 000 individualių maisto (virtuvės) konteinerių;
- Įsigyti ir išdalinti preliminariai 2 000 kompostavimo dėžių;
- Įsigyti ir įrengti preliminariai 100 tekstilės atliekų konteinerių.

Tekstilės atliekų surinkimo sistemos diegimas, maisto/ virtuvės atliekų surinkimo atskiru srautu sistemos plėtimas, antrinių atliekų surinkimo sistemos atnaujinimas

3. Telšių regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonės

60 lentelė. Telšių regiono atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo 2021-2027 m. priemonės

Eil. Nr.	Priemonė	Veiklos / Aprašymas	Atsakingi įgyvendintojai	Įgyvendinimo terminas	Preliminarus lėšų poreikis, Eur	Galimi finansavimo šaltiniai
1 tikslas. Vengti atliekų susidarymo, mažinti susidarantių atliekų kiekį ir kenksmingų medžiagų kiekį žaliavose ir produktuose						
1.1 uždavinys. Skatinti vartotojų rinktis daugkartinius gaminius, naudoti produktus pakartotinai, remonto ir (ar) taisymo paslaugas						
1.1.1	Organizuoti viešinio kampanijas, skatinančias rinktis daugkartinius gaminius ir pakartotinai naudoti daiktus	Viešinio kompanijos (Straipsnių, informuojančių apie galimybes pakartotinai naudoti daiktus ir privalumus, publikavimas vietinėje spaudoje; pateikimas informacijos apie atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetus, jų įgyvendinimą atliekų mažinimą, pakartotinį naudojimą, perdirbimą, panaudojimą energijai gauti), integruojant naują požiūrį apie atliekų prevenciją ir tvarkymą) publikavimas socialiniuose tinkluose, internetinėse svetainėse, vietinėje spaudoje.	TRATC, Telšių regiono savivaldybės	2023-2027 m.	20 000	Savivaldybių biudžeto lėšos, TRATC
1.1.2	Mokestinių lengvatų taikymas	Patvirtinti savivaldybės nustatomų mokesčių (NT, žemės) lengvatas asmenims užtikrinantiems pakartotiną produktų naudojimą.	Telšių regiono savivaldybės	2023-2027 m.	-	-
1.2 uždavinys. Užtikrinti šiukšlinimo prevenciją, tvarkyti šiukšles						
1.2.1	Organizuoti ir skatinti pilietines šiukšlių rinkimo iniciatyvas, įtraukiant šiukšlių rinkimą miškuose, aplink vandens telkinius	Kasmetinės visuotinės akcijos „Darom“ organizavimas, kitos visuotinės akcijos ir talkos	TRATC, Telšių regiono savivaldybės	2023-2027 m.	200 000	Savivaldybių biudžeto lėšos
1.2.2	Išplėsti antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo priemonių tinklą viešose vietose (parkuose, skveruose, lankytinose vietose, pagrindinėse gatvėse), užtikrinti jų surinkimą ir sutvarkymą	Pastatyti konteinerius (įrengti konteinerių aikšteles) ir / arba užtikrinti rūšiuojamąjį surinkimą (rūšiavimo šiukšliadėžės) viešose susibūrimo vietose	Telšių regiono savivaldybės	2025-2027 m.	40 000	Savivaldybių biudžeto lėšos
		Įtraukti į atliekų surinkimo maršrutus	TRATC	2025 m.	-	-
1.2.3	Siekiant mažinti plastiko pakuočių atliekas, plėtoti viešųjų geriamo vandens stotelių tinklą savivaldybių traukos centruose, viešose sporto aikštelėse, aikštynuose ir parkuose	Įrengti 4 geriamo vandens stoteles, po vieną kiekvienoje Telšių regiono savivaldybėje	Telšių regiono savivaldybės	2027 m.	40 000	Savivaldybių biudžeto lėšos
1.2.4	Padangų atliekų, kurių turėtojų nustatyti neįmanoma arba kuri neegzistuoja, sutvarkymas	Surinkti ir sutvarkyti šešėlininkes atliekas	Telšių regiono savivaldybės	2023-2027 m.	40 000	Savivaldybių biudžeto lėšos
1.2.5	Skatinimas priduoti padangas įmonėms iš jų įsigyjant naujas padangas	Numatyti skatinimo priemones / programą įmonėms privalančioms surinkti padangas (arba jas priduoantiems gyventojams), siekiant sumažinti gamtoje išmetamų padangų kiekį	Telšių regiono savivaldybės	2025 m.		

Eil. Nr.	Priemonė	Veiklos / Aprašymas	Atsakingi įgyvendintojai	Įgyvendinimo terminas	Preliminarus lėšų poreikis, Eur	Galimi finansavimo šaltiniai
1.2.6	Asbesto atliekų, kurių turėtojų nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, sutvarkymas ir dalyvavimas tam skirtuose valstybinėse programose (pvz. Savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos ir kt.)	Surinkti ir sutvarkyti bešeimininkes atliekas	Telšių regiono savivaldybės, TRATC	2023-2027 m.	50 000	Savivaldybių biudžeto lėšos
1.2.7.	Skatinimas dalyvauti programose ir keisti asbestinius stogus	Užtikrinti asbesto surinkimo programų vykdymą	Telšių regiono savivaldybės	2023-2027 m.		
1.2.8	Asbesto atliekų tvarkymo regione pajėgumų plėtra	Aikštelės išplėtimas	TRATC	2026-2027 m.	50 000	TRATC
1.2.9	Aprūpinti atliekų surinkimo priemonėmis visus atliekų turėtojus	Įsigyti nuosavybės teise visas atliekų surinkimo priemones (konteinerius) (35 000 vnt.);	Telšių regiono savivaldybės	2023-2027 m.	1 000 000	Savivaldybių biudžeto lėšos
1.3 uždavinys. Užtikrinti maisto švaistymo prevenciją, skatinti maisto atliekų prevenciją						
1.3.1	Skatinti taupaus maisto vartojimo iniciatyvas mokyklų, darželių, darboviečių valgyklose, skatinant „švediško stalo“ principu grįstą maitinimą	„Švediško stalo“ principu grįsto maitinimo organizavimas švietimo įstaigose, nustatant atitinkamus reikalavimus maitinimo paslaugų teikėjams (konkurso metu)	Telšių regiono savivaldybės	2023-2027 m.	-	Savivaldybių biudžeto lėšos
1.3.2	Įgyvendinti viešinio priemonės maisto švaistymo mažinimo ir maisto atliekų prevencijos, gyventojų maisto vartojimo įgūdžių ugdymo temomis	-	TRATC	2023-2027 m.	-	Savivaldybių biudžeto lėšos, TRATC
2 tikslas. Atskirti susidarymo šaltinyje atliekas, kurias būtų galima paruošti pakartotinai naudoti arba perdirbti						
2.1 uždavinys. Didinti gyventojų aplinkosauginį sąmoningumą ir atsakomybę atliekų rūšiavimo srityje						
2.1.1	Vykdyti viešinio kampanijas, skatinančias atliekų rūšiavimą (ypač maisto, tekstilės, statybinių, baldų, pakuočių, padangų, pavojingųjų atliekų)	Nuosekliai mažinti "privalomų" pakėlimų skaičių, sudarant galimybes atliekas rūšiuojantiems gyventojams mokėti mažiau už MKA surinkimą	Telšių regiono savivaldybės	2023-2027 m.	-	-
2.1.2	Visuomenės vartojimo įpročių keitimas, skatinant atliekų prevenciją Telšių regione: visuomenės informavimo veiksmų plano parengimas, priemonių pagaminimas ir plane numatytų veiksmų įgyvendinimas visose Telšių regiono savivaldybėse.	Sukurti priegą prie informacijos apie konteinerių pakėlimą	TRATC	2023-2027 m.	20 000	TRATC
2.1.3	Atliekų konteinerių ženklavimo ir informacijos skaitmenizavimo diegimas	Skaitmeninių piktogramų sukūrimas	TRATC	2023-2025 m.	6 000	TRATC
2.1.4	Sukurti ir įgyvendinti statybinių medžiagų, tinkamų naudojimui, surinkimo iš gyventojų ir dalinimosi programą bei įgyvendinti ją bent vienoje DGASA ir (arba) kooperuojantis privačia iniciatyva.	Pastatyti konteinerį-sandėlį, sudaryti sutartį su privačia parduotuve	TRATC	2023-2025 m.	50 000	TRATC, savivaldybės biudžeto lėšos
2.1.5	Didinti rūšiuojamojo atliekų surinkimo kontrolę, taikyti atsakomybę už savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklių pažeidimus	Įdiegti tūrio matuoklius antrinių žaliavų konteineriuose	TRATC	2023-2025 m.	64 000	TRATC

Eil. Nr.	Priemonė	Veiklos / Aprašymas	Atsakingi įgyvendintojai	Įgyvendinimo terminas	Preliminarus lėšų poreikis, Eur	Galimi finansavimo šaltiniai
2.2 uždavinys. Gerinti atliekų rūšiavimo priemonių ir infrastruktūros prieinamumą						
2.2.1	Įrengti 3 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles, užtikrinant jų prieinamumą	Įrengti DGASA Viekšniuose, Sedoje, Plateliuose	Telšių regiono savivaldybės	2027 m.	2 000 000	ES lėšos, savivaldybės biudžeto lėšos
2.2.2	Nebenaudojamų daiktų pritaikymo pakartotiniam naudojimui centro įrengimas Mažeikiuose	Mažeikiuose pakartotinio panaudojimo centro įrengimas ir eksploatavimas	Telšių regiono savivaldybės	2027 m.	2 000 000	ES lėšos, savivaldybės biudžeto lėšos
2.2.3	Plėsti maisto (virtuvės) atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą, aprūpinant gyventojus atskirais rūšiavimo konteneriais ar kitomis priemonėmis, arba užtikrinti kompostavimą vietoje	Įsigyti ir išdalinti 4 000 kontenerių ir 2000 kompostavimo dėžių; kolektyvinių aikštelių parengimas maisto (virtuvės) atliekų priėmimui	Telšių regiono savivaldybės	2027 m.	240 000 (konteineriai) 200 000 (kompostavimo dėžės)	ES lėšos, savivaldybės biudžeto lėšos
		Maisto atliekų surinkimo atskiru srautu užtikrinimas	TRATC	2025 m.	500 000	Savivaldybės biudžeto lėšos
2.2.4	Žaliųjų atliekų ir kompostavimo sistemos plėtimas ir atnaujinimas Telšių regione	-	TRATC	2023-2027 m.	100 000	Savivaldybės biudžeto lėšos
2.2.5	Atliekų rūšiavimo sistemos plėtimas ir atnaujinimas Telšių regione (Maisto / virtuvės atliekos)	27 vnt. kolektyvinių maisto / virtuvės atliekų surinkimo kontenerių įsigijimas ir įrengimas (daugiabučių namų kvartalų kolektyvinėse atliekų surinkimo kontenerių aikštelėse)	TRATC	2023-2027 m.	130 000	Savivaldybės biudžeto lėšos
2.2.6	Atliekų rūšiavimo sistemos plėtimas ir atnaujinimas Telšių regione (Antrinių atliekų surinkimo sistemos atnaujinimas)	Rūšiuojamųjų atliekų surinkimo priemonių atnaujinimas. Preliminariai atnaujinti 10 proc. kontenerių (3 000 vnt.)	TRATC	2023-2027 m.	150 000	TRATC, GIO
2.2.7	Plėsti buitėje susidarančios tekstilės atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą	Preliminariai įsigyti ir įrengti 100 kontenerių	TRATC	2023-2027 m.	140 000	TRATC
2.2.8	Plėsti buitėje susidarančiųjų pavojingųjų ir stambiagabaričių atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą	Įgyvendinti atliekų surinkimą apvažiuojamuoju būdu 4 kartus per metus	TRATC, Telšių regiono savivaldybės	2025 m.	100 000	Savivaldybės biudžeto lėšos
3 tikslas. Skatinti paruošti atliekas naudoti pakartotinai						
3.1 uždavinys. Tikrinant, valant ar taisant atliekomis tapusius produktus ar jų sudedamąsias dalis paruošti taip, kad jie būtų vėl tinkami naudoti be pradinio apdirbimo						
3.1.1	Plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų (stotelių) tinklą, finansuoti jose vykdomas paruošimo pakartotinai naudoti veiklas	Įrengti 9 tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietas (stoteles) esamose ir naujai įrengiamose DGASA	Telšių regiono savivaldybės, TRATC	2027 m.	225 000	TRATC, savivaldybės biudžeto lėšos
3.1.2	Žiedinės ekonomikos principų diegimas, plečiant „Daiktų platformą“ Telšių regione, užtikrinant prieinamumą ir galimybę perleisti daiktus regiono gyventojams	Tęsti „Daiktų platformos“ funkcionavimą, reklamuojant jos galimybes Telšių regiono gyventojams	TRATC	2023-2027 m.	10 000	TRATC

Eil. Nr.	Priemonė	Veiklos / Aprašymas	Atsakingi įgyvendintojai	Įgyvendinimo terminas	Preliminarus lėšų poreikis, Eur	Galimi finansavimo šaltiniai
3.1.3	Pakartotinas daiktų naudojimas savivaldybės kontroliuojamose įstaigose	Reklaminės akcijos organizavimas, parodant viešųjų įstaigų iniciatyvą pačioms pasiimti ir pakartotinai panaudoti daiktus iš įrengtų priėmimo vietų (stotelių), bent po 1 daiktą per metus	Telšių regiono savivaldybės	2023-2027 m. (Kiekvienais metais)	-	-
3.1.4	Statybinio laužo ir SDG sutvarkymo aikštelių įrengimas	Įrengtos 2 aikštelės	TRATC	2023-2027 m.	500 000	TRATC, savivaldybės biudžeto lėšos
4 tikslas. Naudoti atliekas tos pačios arba kitos paskirties produktams ar medžiagoms gaminti						
4.1 uždavinys. Skatinti paruošti atliekas perdirbti ir jas perdirbti						
4.1.1	Pakeisti teisės aktus, nustatant reikalavimus visuomenės sveikatos saugos, aplinkos apsaugos ir kitus saugos reikalavimus atitinkančių kompostinių įrengimui namų ūkiuose ir urbanizuotų vietovių bendruomenių daržuose arba įgyvendinti kitas žaliųjų atliekų tvarkymo priemones	-	Telšių regiono savivaldybės	2023-2027 m.	-	-

Šaltinis: Parengta Konsultanto

4. Plano įgyvendinimo poveikis vietinės rinkliavos ar kitų įmokų dydžiui

Vietinė rinkliava yra pagrindinis komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimo šaltinis. Ir nors savivaldybės turi galimybių pasitelkti ir kitus finansavimo šaltinius arba dengti tvarkymo sąnaudas iš savivaldybių biudžetų, siekiant užtikrinti principo „teršėjas moka“ įgyvendinimą, vietinės rinkliavos dydžiai turėtų padengti visas komunalinių atliekų tvarkymo sistemos sąnaudas. 2021 metais tik Rietavo savivaldybėje buvo fiksuojamas vietinės rinkliavos trūkumas, tačiau 2022 m. patvirtinus naujus rinkliavos dydžius ši situacija pasikeis. Kitose savivaldybėse nustatyta vietinė rinkliava dengia komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudas. Plano priemonės, kurias numatoma įgyvendinti iš rinkliavos lėšų, nėra reikšmingos bendros rinkliavos mastu, be to didėjant gyventojų savimonei ir gerėjant rūšivimui (tam dalinai prevenciniais tikslais ir naudojamos lėšos), atliekų tvarkymo sistemos sąnaudos turi mažėti. Bendrai surenkamas MKA kiekis prognozuojama mažės tiek skaičiuojant vienam gyventojui, tiek ir sumine išraiška. Atskirai surenkamos maisto atliekos atitinkamai mažins MKA kiekį, jų surinkimo ir sutvarkymo kaštus, tačiau savo ruožtu gali šiek tiek padidinti dabartinius žaliųjų atliekų surinkimo kaštus (bus naudojama ta pati infrastruktūra).

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad pagal Lietuvos Respublikos aplinko ministro 2022 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. D1-123 patvirtintas „Pakuočių atliekų, susidarančių komunalinių atliekų sraute, rūšiuojamojo surinkimo ir vežimo paslaugos teikimo būtinieji reikalavimai ir pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo ir finansavimo sutarties būtinąsias sąlygas“ nuo 2024 m. gamintojai ir importuotojai turėjo apmokėti 90 proc. atliekų surinkimo iš rūšavimo konteinerių bei infrastruktūros priežiūros išlaidų, likę 10 proc. būtų dengiami iš komunalinių atliekų turėtojų įmokų, vadinasi didintų rinkliavos dydį. Tačiau Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nusprendė, kad ministras nustatė teisinį reguliavimą, nepagrįstą įstatymu, be to, toks įpareigojimas savivaldai prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui. Todėl tikėtina, kad ši nuoroda bus pakeista ir neturės įtakos rinkliavos dydžiui. Antrinių žaliavų surinkimas turėtų didėti skaičiuojant atliekas tenkančias vienam gyventojui, tačiau dėl mažėjančio gyventojų skaičiaus bendrai surenkamas antrinių žaliavų kiekis iš esmės nesikeis, vadinasi ir sąnaudos išliks panašiam lygmenyje. Rūšiuojamojo surinkimo sąnaudas gali padidinti atskirai surenkama tekstilė, kurios surinkimas, prognozuojama neturės tiesioginės įtakos MKA mažėjimui, bent jau trumpuoju laikotarpiu.

Įtaką komunalinių atliekų tvarkymo sistemos sąnaudoms, atitinkamai ir rinkliavos pakankamumui, gali turėti nuo 2023 m. įsigaliojantys Atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimai, pagal kuriuos VERT nustatys regionines komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainas ir prižiūrės, kaip jos taikomos. Regioninė kaina bus nustatoma 3 metų laikotarpiui, ją sudarys RATC atliekų tvarkymo kaina, pagrįsta būtinosiomis sąnaudomis, taip pat į ją bus įskaičiuota ir DGASA eksploatacijos sąnaudos. Regioninė atliekų tvarkymo kaina bus vienoda visoms regiono savivaldybėms, dėl to galima keisis rinkliavos apskaičiavimo metodika. Visos plane numatomos priemonės, kurios bus finansuojamos iš TRATC nuosavų ir/arba skolintų lėšų gali amortizacinių sąnaudų dydžiu didinti atliekų tvarkymo sistemos būtinąsias sąnaudas ir atitinkamai veikti regioninę kainą. Tačiau šiuo metu įvertinti galimo regioninės kainos dydžio ar jo pokyčio nėra galimybės.

Į regioninę kainą nebus įskaičiuojamos komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo, atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų sąnaudos, kurios kartu sudaro apie 30 proc. atliekų tvarkymo sistemos sąnaudų ir taip pat yra dengiamos iš vietinės rinkliavos. Transportavimo sąnaudos savo ruožtu turi tendenciją didėti dėl bendros infliacijos, tačiau galutinį rezultatą lemia konkurencinė aplinka, kai atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų teikėjas yra parenkamas viešojo konkurso būdu.

5. Plano įgyvendinimo ir stebėsenos rodikliai

Plano įgyvendinimo rodikliai regionui numatyti remiantis Valstybiniu planu. Regionui numatytos priemonės yra priskiriamos ir savivaldybių prevencijos ir tvarkymo 2021 - 2027 metų planams, atitinkamai atsižvelgiant į jų atliekų rinkimo, tvarkymo šrautus, bei poreikius.

Už Plano stebėseną atsakingas TRATC. Rekomenduojama šiuos rodiklius stebėti ir sekti kiekvienais metais, įvertinant reikalingus pokyčius strategijoje ir numatytose priemonėse. TRATC metiniuose pranešimuose teiks informaciją apie siekiamų kiekybinių rodiklių, bei uždavinių ir priemonių įgyvendinimą.

Plano uždavinių įgyvendinimo reikšmės yra nustatytos atsižvelgiant į Valstybinio plano siekiamus rezultatus (40 lentelė). Regiono 2021–2027 metų plano uždavinių ir siektinos uždavinių reikšmės atspindi prognozuojamas realistiškas vertes Telšių regionui.

61 lentelė. Telšių regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021 - 2027 metų plano įgyvendinimo siektinos reikšmės

Aktualus valstybinio plano punktas	Užduotis	Siektina reikšmė Telšių regione				
		2023	2024	2025	2026	2027
260.1. – 260.2.	Planuojamas paruošti naudoti pakartotinai ir perdirbti Telšių regiono komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarančių komunalinių atliekų)	61	62	64	65	66
260.3.	Planuojamas šalinti Telšių regiono komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarančių komunalinių atliekų)	4	4	4	3	3
261.1.	Planuojamas susidarymo vietoje sutvarkyti biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinkti Telšių regiono komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarančių komunalinių atliekų)	42	45	48	50	53
261.2.	Namų ūkių aprūpinimas biologinių atliekų surinkimo priemonėmis bei kompostavimo susidarymo vietoje priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose gyventojų – daugiau nei 2000. Iš jų					Pagal poreikį
	Žaliųjų atliekų kompostavimo dėžės, vnt.					Pagal poreikį
	Žaliųjų atliekų ir maisto atliekų surinkimo konteineriai, vnt.	5 300	7 300	7 300	7 300	11 300
261.5.	Iki 2025 m. aprūpinti gyventojus surinkimo priemonėmis butyje susidarančioms tekstilės atliekoms surinkti arba suteikti galimybę šalinti atskiru šrautu					Pagal poreikį
261.6.	Iki 2025 m. užtikrinti galimybę atiduoti atskirai surinktas butyje susidarančias pavojingas atliekas					DGASA ir / arba atskiru surinkimu
261.7.5	Iki 2027 m. išplėsti DGASA tinklą – kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų	6	6	6	6	9
263.3.	Plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietas (stotelių) tinklą					Pagal poreikį

Šaltinis: Parengta Konsultanto

